

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Andra Kammaren.

N:o 36.

Lördagen den 25 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 18 innevarande april förda protokoll.

§ 2.

Herr talmannen tillkännagaf, under åberopande af i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, att gemensamma omröstningar öfver de voteringspropositioner, som redan blifvit eller derförinnan kunde varda af båda kamrarne godkända, komme att ega rum vid början af kamrarnes sammanträden nästkommande onsdag den 29 dennes.

§ 3.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, professorn m. m. Ch. Lovén är genom akut rheumatism hindrad tills vidare att bevista kammarens sammanträden, intygas på heder och sanvete.

Stockholm den 24 april 1891.

R. M. Bruzelius
Med. Professor.

§ 4.

Föredrogs till en början och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en vägranläggning mellan Visträsk och Glommersträsk.

§ 5.

Likaledes bifölls sammansatta stats-, banko- och lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 2, med anledning af Kongl.

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 36.

Maj:ts proposition i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883.

§ 6.

Föredrogs och bifölls konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af §§ 15 och 18 riksdagsordningen.

§ 7.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 7 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjetta hufvudtiteln gjorda särskilda framställningar angående anslag dels till »rikets ekonomiska kartverk», dels ock till inrättande af en lånefond för fiskerinäringens befrämjande.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Med anledning af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställde utskottet under förevarande punkt:

»att Riksdagen må *dels* till inrättande af en fond för fiskerinäringens befrämjande — från hvilken fond, i mån af tillgång och på af utskottet ofvan angifna vilkor, lån må tilldelas lands-ting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlemna låneunderstöd för anskaffande af fiskebåtar och fiskeredskap eller för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter — bevilja ett anslag af 100,000 kronor och deraf på extra stat för år 1892 anvisa 50,000 kronor; *dels ock* medgifva, att inflytande räntor å de från fonden utlemnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med dennas öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål.»

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Sven Nilsson* och *Pehrson* i Törneryd, hvarjemte herr *Jonsson* i Hof låtit anteckna, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Jonsson* i Hof: Såsom herrarne torde finna, har jag icke deltagit inom utskottet i den slutliga behandlingen af denna fråga och därför icke heller kunnat der angifva min enskilda ståndpunkt i frågan, utan får lof att här muntligen göra det.

Jag får då börja med det tillkännagifvande, att jag yrkar afslag på punkten. Den framställning, som Kongl. Maj:t här

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.*

förelagt Riksdagen, grundar sig delvis — om man så vill — eller helt och hållet på en skrivelse från sistlidne riksdag. Vid densamma väcktes åtskilliga motioner i syfte att upphjelpa fiskerinäringen. En motion afsåg statsunderstöd i en eller annan form för att söka få försäkringsföreningar till stånd. En annan motionär ville att staten skulle träda emellan antingen med att få frakterna på fiskeriprodukterna nedsatta, eller i någon annan form söka underbjelpa afsättningen af varan. En tredje föreslog att staten skulle bilda en sådan lånefond, som nu här föreslagits. Statsutskottet, som emellertid ansåg att dessa frågor då alls icke voro utredda, aflät därför förslag till en skrivelse, gående derpå ut, att Kongl. Maj:t, efter fullständig utredning af alla på frågan inverkan omständigheter, skulle för Riksdagen framlägga det förslag, som deraf kunde blifva en följd. Detta skrivelseförslag bifölls af båda kamrarne.

*Ang. lånefond
för anskaffande
af flskebåtar
m. m.
(Forts.)*

Man kan således icke alls klandra regeringen, för att det nuvarande förslaget framlagts. Tvärt om har regeringen med en ovanlig beredvillighet och skyndsamhet ställt sig Riksdagens önskingar till efterrättelse. Men jag tror likväl, att saken skulle vunnit mera på, om man tagit något längre tid för frågans utredning och derefter framlagt densamma i ett mera moget skick, än som kunnat ske med ett förslag, som framkommit redan vid nästpåföljande riksdag. Landtbruksstyrelsen, egentligen den enda myndighet, kunna vi säga, som hörts i frågan, har mycket starkt betonat, att hufvudsaken vid fiskerinäringens upphjelpande vore att befordra afsättningen af dess produkter; och jag ger för min del landtbruksstyrelsen fullkomligt rätt i detta, att det viktigaste för sjelfva fisket är, att produkterna kunna afsättas i en lönande form. Kan bara detta ske, lärer nog fiskeribefolkningen kunna skaffa sig redskap att fånga varan. Men då icke detta mål vinnes, lärer icke det förslag, som här föreligger, på minsta sätt kunna upphjelpa fiskerinäringen. Tvärt om kan man då antaga, att densamma mera skadas deraf. Ty om fiskerinäringens trefnad och framgång beror på en fördelaktig afsättning af varan, försvårar man naturligtvis den hufvudsakliga affären på fisket genom att med statsunderstöd i en eller annan form framkalla flere konkurrenter, som trycka ned marknaden. Detta leder naturligtvis till ännu sämre existensvilkor, än om denna näring får utveckla sig sjelf på ett naturligt sätt.

Jag tror således att den form för förslaget, som här föreligger, icke skall leda till det resultat man dermed äsyftar, att verkliggen understödja och upphjelpa denna handtering. Icke heller tror jag att de fattiga fiskare, som till följd af storm eller andra ogynnsamma omständigheter lida förluster på båtar och redskap, egentligen skulle komma att erhålla hjälp från denna lånefond. Ty den myndighet, som får dess handhavande om händer, måste i främsta rummet se till, att de personer, till hvilka lån

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

utlemnas, kunna vara i stånd att förr eller senare återbetala lånet. Och de stackars personer, som förlorat mer eller mindre af sina redskap, lära väl minst af alla vara i tillfälle att kunna fullgöra en sådan återbetalningsskyldighet. Jag vågar tro, att regeringen framlagt detta förslag hufvudsakligen därför, att detta sätt att lemna fiskerinäringen understöd synes hafva varit enklast och minst svårt att utreda; kanske också därför, att åtskilliga andra länder hafva bildat lånefonder i enahanda syfte som den här föreslagna. Men vi få komma i håg, att det i förevarande hänseende är en högst väsentlig skilnad mellan de länder, som redan hafva lånefonder för detta ändamål, och oss. Skottland, Danmark och Norge hafva med dessa fonder afsett att uppamma ett annat slag af fiskehandteringen än det, som man nu närmast vill söka att hos oss upphjelpa, nemligen det stora hafs- eller saltsjöfisket. Här åter är meningen, att denna lånefond skulle användas icke blott till kustfisket i Östersjön och Kattegat, utan äfven för alla möjliga andra fisken i landets insjöar och floder, och att af fonden skulle till dem lemnas lån till inköp af båtar, redskap och andra anstalter för fisket. Om vi nu skulle få en dylik lånefond af 100,000 eller till och med 500,000 kronor att fördela mellan Sveriges hela fiskeriidkande befolkning i den mån den kunde göra anspråk på fonden för detta ändamål, kan det då i rimlighetens namn tänkas, att för ett dylikt, högeligen vidt-omfattande syftemål, dessa 100,000 kronor må vara och kunna blifva annat än ett rent af oskyldigt experiment — om icke något värre — som i hvilket fall som helst icke skall, jag vågar säga det, kunna leda till något resultat i det syfte, som man afsett att vinna. Det är ett faktum. Ja, det föreligger så fullständigt i min tanke detta faktum, att, med en sådan form för understödet åt vår fiskerinäring, det icke är 100,000, utan kanske miust en million, som erfordras, för att den skall blifva tillfredsstäld. Men som jag tror, att man i verkligheten icke kan befrämja fiskerinäringens bästa på detta sätt, så är, äfven när jag betraktar saken ur sådan synpunkt, denna lånefond enligt mitt förmenande lika otillfredsställande för ändamålet.

Enligt min tanke är det första, som man måste göra, om fiskerinäringen verkligen skall understödjas, att man lemnar näringen understöd på det sättet, att bådhamnar anordnas, der fiskebåtsflottiljen må kunna söka skydd vid annalkande oväder; för det andra är det af vigt, att försäkringsföreningar måtte på lämpligt sätt understödjas af staten, på det att icke förlusterna vid sådana större katastrofer må för fiskeribefolkningen blifva för stora, och för det tredje bör man slutligen tillse, om något kan göras för afsättningen af fiskets produkter. Om dessa trenne hufvudvillkor för fiskerinäringens förkofran komme att med omsigt och kraft ses till godo, tror jag att staten hade varit inne på en

lämplig och riktig väg. Men den väg, som här föreligger, kan jag icke anse vara den lämpliga eller ledande till målet.

Jag yrkar därför afslag på så väl Kongl. Maj:ts proposition som statsutskottets i någon mån derifrån afvikande förslag.

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts)*

Herr Lasse Jönsson: Jag kan deremot icke inse annat, än att man bör göra något för denna befolkning. Sedan frågan nu en gång är väckt, vore det sorgligt, om Riksdagen skulle undandraga sig att på något sätt understödja en högeligen fattig och behöfvande befolkning, hvilken bedrifver en näring, som är af synnerlig nytta och dertill en af de mest inkomstbringande för allmänheten, nemligen fiskerinäringen, hvilken eljest skulle kunna gå förlorad för landet. Denna befolkning är icke representerad här, och den skulle, om förslaget, lät också vara i all välmening, nu afstyrkes, blifva grymt besviken. Kongl. Maj:t har icke kunnat göra annat än han gjort, ty genom Riksdagens skrifvelse i ämnet hafva vi framställt en bestämd anhållan, att något skulle åtgöras i denna sak så fort som möjligt, och till yttermera visso hafva vi i samma skrifvelse tillagt ett uttryckligt förbud för Kongl. Maj:t att öfverlemna behandlingen af detta ärende till någon komité, enär Riksdagen befarade, att hela saken derigenom skulle förseñas, försummas eller glömmas. Jag anser således, att Kongl. Maj:t icke har kunnat göra något annat än hvad han gjort. Skulle nu Riksdagen afslå Kongl. Maj:ts framställning i år, sedan Kongl. Maj:t så noga följt Riksdagens i fjor uttalade önskan, så kan jag icke förstå, på hvilken grund det skulle ske, och hur Riksdagen skulle kunna försvara ett sådant beslut. Jag är visserligen icke heller för min del fullt nöjd med utskottets förslag, ty jag anser att en större rätt till eftergifter kunnat medgifvas, än här är fallet.

Jag skulle sålunda gerna vilja yrka räntans nedsättande från 3 procent till 2 procent för låneunderstöd, som härvid lemnas, men jag afstår derifrån, då jag icke tror att ett dylikt yrkande kunde vinna framgång, och, hellre än att låta frågan falla, vill jag nöja mig med det förslag utskottet här framlagt. Det är visserligen sant, såsom den förste talaren beklagade, att det icke är nog med att understödja sjelfva fiskeribedriften, om man icke tillika upphjelper afsättningen. Men genom detta förslag kommer äfven denna att hjälpas. Jag tänker på huru vid Östersjöprovinsernas kuster sillfångsten stundom blir oerhördt stor, så att en val, det vill säga 80 stycken, säljes för fem eller åtta öre, och detta därför att man icke har något sätt att tillgodogöra sig varan. Men kommer sådant låneunderstöd, som nu är i fråga, till stånd, kan en företagsam man gå in till hushållningsällskap eller landsting med begäran om lån för anläggande af rökери-anstalt eller ett salteri, för att derigenom tillgodogöra hvad som för tillfället ej behöfs för marknaden och sålunda underlätta af-

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

sättningen för den fattiga fiskarebefolkningen. Det är klart, att om en sådan man — han måtte vara huru obemedlad som helst — ville anlita mig såsom borgesman för lånet, som icke kommer endast honom sjelf till godo utan äfven skall gagna fiskerinäringen, skulle icke jag, och säkerligen icke heller någon annan, som han komme till, neka att gifva honom sådan säkerhet för att få en dylik inrättning till stånd. Huru jag betraktar saken, kan jag alltså icke annat än beklaga, om Riksdagen afsloge den ifrågasatta anordningen.

Det kan väl hända, såsom en talare sade, att kapitalet, som man börjar med, är allt för litet, men detta är icke något giltigt skäl för att icke göra något alls. Är det för litet, men visar sig medföra goda frukter, så kan ju Riksdagen framdeles öka understödet. Jag kan icke annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Lilienberg, Elis Nilson, Olsson* i Ornakärr, *Åkesson* och *Bengtsson* i Boberg.

Herr Peterson i Hasselstad yttrade: Det ligger ovilkorligen mycken välmening och god tanke i de motioner, som i denna fråga väcktes vid förra årets riksdag. Men det är icke så lätt att finna på det sätt, som må vara fördelaktigast för fiskerinäringens upphjelpande. Det här föreliggande, af Kongl. Maj:t föreslagna sättet tror jag, i likhet med den förste talaren, icke vara ett sätt, hvarpå fiskerinäringen blir i någon väsentligare grad hjälpt. Det är också det vanliga att, sedan ett förslag väckts och Riksdagen med anledning deraf beslutat skrifvelse till Kongl. Majt, det kommer tillbaka från Kongl. Majt i sådant skick, att man icke kan vara nöjd dermed. Så har inträffat många gånger och så äfven med afseende å nu förevarande fråga.

Här är i utskottets förslag sagdt, att fiskarena skola erhålla lån af denna fond för att kunna ordna sin fiskerihandtering. Man har nog försökt sådant förut. I den provins jag tillhör har hushållningssällskapet gjort sådana försök på uppmaning af länets höfding, som mycket intresserar sig för denna handtering. Man ansåg att fiskarena skulle skaffa sig redskap och båtar, som voro lämpligare för handteringen än de, som de för närvarande hade. Fiskarena i vestra delen af länet fingo ett lån, och för detta lån borgade hushållningssällskapet. De köpte nu in ett par fiskebåtar af den konstruktion, som användes i bohuslänska skärgården, men när dessa försöktes vid Blekingfisket, befunnos de oanvändbara. De kostade emellertid rätt mycket, men då de icke kunde användas, hotades fiskarena, som icke kunde betala dem, att blifva ruinerade. De hade ingen annan utväg än att gå in till hushållningssällskapet med begäran, att sällskapet måtte afskrifva återstoden af lånet, ty om det uttoges af dem, skulle de blifva alldeles utblottade. Liknande inköp af fiskeredskap har skett äfven

på en annan trakt i Blekinge, men äfven der fick man erfara, att man begått ett misstag. Det är nog så öfverallt vid våra svenska kuster, att olika redskap och båtar erfordras för olika trakter. Jag tror således att de fiskeriredskap och båtar, som hvar och en ort har, äro de lämpligaste för denna ort, så att i detta hänseende är icke mycket att göra. Men jag antager för gifvet, att, om nu staten skulle lemna dylika lån till hushållningssällskap och landsting, som i sin ordning åtog sig att lemna ut dem till lånebehöfvande fiskare, utgången skulle blifva densamma, som den, på sätt jag nämnde, blef i Blekinge för några år sedan.

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Fort .*

Hvad som i främsta rummet är här att göra — och det vore enligt mitt förmenande en stor sak, om det kunde genomföras — är, såsom äfven den förste talaren framhöll, att lemna understöd till beredande af möjlighet till vidtagande af försäkring af fiskarens redskap, som de så ofta förlora, men hvilken försäkring de icke hafva råd att sjelfva bekosta i dess helhet. Man hade bragt å bane en dylik försäkring i den ort jag tillhör, men fiskarena kunde icke betala premierna. Då denna handtering är så farlig, att de som drifva den icke blott riskera att förlora sina redskap, hvilket är detsamma som allt hvad de ega, utan äfven sina lif, vore det väl, om staten underlättade upprättandet af försäkringsanstalter, der fiskarena, med något understöd från statens sida, kunde försäkra sin lilla egendom.

Jag tror deremot, lika med den förste talaren, det nu föreslagna sättet för fiskerinäringens befrämjande icke vara lämpligt och yrkar därför afslag å utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Herr talman! Jag skall visst icke klandra regeringen, därför att regeringen framlagt detta förslag, ty det är en följd af Riksdagens egen skrifvelse i ämnet. Men jag kan icke heller medgifva rättigheten af hvad en annan talare påstått, eller att regeringen här vid lag gjort allt hvad den kunde göra. Regeringen har här framlagt, om jag så får säga, det lättaste förslaget, beträdd den väg, hvarpå den ansett lättast något kunna realiseras för främjande af fiskerinäringen. Men det förelåg för regeringen samtidigt ett annat förslag, som jag för min del ansåg mest värdt att af regeringen understödjas, och som äfven af utskottet förra året *företrädesvis* beaktades.

Jag kan icke inse, att andra än förmögnare fiskare kunna erhålla någon fördel af det föreliggande förslaget, ty det kan väl icke rätt gerna ifrågasättas, att en fattig fiskare, som icke har något att sätta i pant för ett lån, skall kunna få komma i åtnjutande deraf. Om Kongl. Maj:ts proposition vunne Riksdagens bifall, hade äfven fattige fiskare kunnat komma i åtnjutande af lånefonden. Men då hade lånen kommit att lemnas på statens risk, och staten skulle kunnat i de flesta fall förlora större eller mindre delen af lånesumman. Nu har man öfverlemnadt åt landstingen

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

och hushållningssällskapen att låna af staten, hvilka skola ansvara staten för lånebeloppen och taga igen hvad de kunna af fiskarena.

Tron I, mine herrar, att landstingen eller hushållningssällskapen låna bort penningar utan fullgoda säkerheter eller garantier, och hvar skola de fattige som behöfva garantier taga sådana? Jag tror att det icke för dem blir möjligt. Jag tror således att endast de förmögnare fiskarena, som hafva god säkerhet att kunna sätta i pant, skola komma i åtnjutande af lånen. Detta missunnar jag dem visst icke, men att inblanda landstingen och hushållningssällskapen i dessa lånetransaktioner, det kan jag icke vara med om. Jag är dock viss om att de flesta landsting och hushållningssällskap äfven skola betacka sig för det gjorda tillbudet om lån. Jag tror äfven för min del, att, om landstingen och hushållningssällskapen vilja skaffa medel för att understödja några lånesökande fiskare, de kunna få dem utan att behöfva därför anlita staten. Det är visst sant, att räntan å dessa lån skulle blifva billig, endast 3 procent, men när man i sparbankerna nästan öfver allt i landet kan få låna mot 4 procent, mot längre amorteringstid än här föreslagits, så är denna hjälp af så obetydlig beskaffenhet, att den icke är mycket att tala om.

Jag håller fortfarande på det förslag jag hittills omfattat, och som också af den föregående talaren blifvit förordadt, eller att staten bör understödja assurancesföreningar, som af fiskarena kunna bildas. Då skola alla fiskare, både fattigare och rikare, men särskildt de förra, kunna blifva hjälpta. Det har i min valkrets och sannolikt äfven annorstädes i landet inträffat, att, då fiskarena ena dagen haft fiskeriredskap, som gifvit dem deras bergning och som utgjort deras enda egendom, de hafva dagen derpå icke kvar ett enda tecken af denna egendom; de hafva under en enda natt förlorat allt och stå rent utblottade följande dagen. Nu säger Kongl. Maj:t i motiveringen till föreliggande förslag, att dylika försäkringsföreningar kunna få understöd af tillgängliga medel. Men huru skall väl detta kunna gå till? Jag vet icke om Kongl. Maj:t verkligen har sådana medel, hvarmed Kongl. Maj:t kan understödja dylika föreningar; jag tror det icke, men jag vågar bestämdt påstå, att Kongl. Maj:t icke kan lemna ut medel till sådana föreningar, derest de icke hafva reglementariska föreskrifter af den beskaffenhet, att medlen tryggt kunna utlemnas för åsyftade ändamålet. Derfor hade det varit särdeles angeläget för de fattigare fiskarena, att Kongl. Maj:t nu låtit framlägga en fullständig utredning, på hvilka grunder och med hvilka reglementariska föreskrifter ett sådant bolag skulle kunna erhålla hjälp.

Det har inom landet åtskilliga gånger varit på tal att bilda föreningar för assurance mot olyckor eller skador på hafvet, som träffa fiskeribefolkningen, men det har visat sig, att genom de stora förluster, som ständigt inträffat, afgifterna för assurancen blifva för höga och betungande, så att den fattigare fiskarebefolkningen

icke kan mäta att betala dem eller ansett dem allt för betungande. Det är detta, som vållat att man i högst få fall i vårt land har kunnat åstadkomma sådana försäkringsföreningar, som kunnat blifva bestående, men därför borde äfven staten här lemna sin hjälp i så vidsträckt mån som möjligt.

Jag vill gerna medgifva, att det kan vara svårt att lagstifta för och ordna dessa assuransföreningar, så att staten får någon garanti för att icke blifva underkastad mer eller mindre risk, men därför borde regeringen gå till grund och botten med saken och i främsta rummet söka åstadkomma ett betryggande reglemente för såväl fiskarena som staten. Då härigenom synnerligen de fattiga fiskarena skulle blifva hjälpta, borde regeringen taga denna sak om hand och icke släppa den, förrän frågan vore löst. Med detta nu föreliggande förslag måtte det gå huru som helst, ty säkert är i allt fall, att det sätt jag framhållit måste slutligen af regeringen tagas om hand, såvida det skall blifva verklig hjälp för fiskarebefolkningen, det kan icke gå på någon annan väg. Men jag hemställer till chefen för civildepartementet, om det är möjligt att fiskarebefolkningen själf kan sätta upp förslag till reglementariska stadgar, så att regeringen skulle kunna lemna dem understöd. De måste hafva hjälp, och den hjälpen måste komma på det sättet att Kongl. Maj:t tager frågan om hand och ställer så till att det blir något af, som fiskarena kunna blifva belättna med.

Jag anser också liksom en föregående talare, att anslag till båthamnar äro synnerligen viktiga. Man får visserligen redan nu anslag till sådana hamnar med två tredjedelar af kostnaden, om fiskarena lägga till en tredjedel, men med min kändedom om fiskarebefolkningen vet jag, att de icke alltid kunna åstadkomma denna tredjedel, ty de äro för fattiga. Vid ett fiskeläge i min hemort hade fiskarena fått anslag af Kongl. Maj:t till byggande af fiskehamn, sedan de sjelfva skaffat en tredjedel af summan. Förslag uppgjordes af en statens ingenjör och godkändes af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvarefter arbetet utfördes och afslutades under statens kontroll. Den nya hamnbyggnaden stod emellertid kvar blott i några få år, då sjön jemnade hela hamnen med byggning i hafvet, men fiskarena fingo behålla sin skuld för hamnbottnen, som de få fortsätta att amortera, och som de åtog sig för denna hamn på grund deraf, att staten garanterat för dess betryggande bestånd, men byggdes så dåligt, att den icke nägtade motstå hafvets vågor mer än några få år. Jag tycker, att det i sådana fall är orätt emot ett dylikt fiskeläge, som i onödan uppträffat så mycket af sin lilla egendom genom att lita på statens ingenjörer, allra helst då denna fiskarebefolkning troligen själf aldrig mera får råd att nämnvärdt bidra till någon ny hamn.

Herr Lasse Jönsson sade, att fiskarena icke äro representerade i denna kammare, men jag tänker, att både han och jag repre-

*And. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)*

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

sentera de fattiga fiskarena. Jag har verkligen gjort mig under-
rättad om fiskarens ställning i min hemort. Dessa fiskare hafva
förklarat, att de icke hafva någon synnerlig nytta af något anslag,
som lemnas i form af lån, och de hafva sagt att bästa hjälpen
vore att få understöd till assurancesföreningar och byggande af
fiskehamnar, och det är på denna grund som jag bragt frågan
derom på tal inom riksdagen.

Nu får kammaren fatta hvilket beslut kammaren vill i frågan.
Det är klart att på vissa trakter i vårt land, der det finnes rikare
fiskare, som hafva större båtar m. m., dessa kunna få någon
nytta af detta anslag, emedan de kunna få lån deraf, men icke
tror jag att de mycket små fiskelägena och dess fiskarebefolkning
få någon nytta deraf.

Herrar *Truedsson* och *O. B. Olsson* instämde häruti.

Herr *Ljungman*: Herr talman! Ehuru det icke kan för-
nekas, att statsutskottets förslag innehåller åtskilliga mycket be-
tydande förbättringar i förhållande till Kongl. Maj:ts proposition,
anser jag dock det förefinnas några betänkligheter mot de låne-
vilkor, som utskottet här tillstyrkt. Utskottet har föreslagit amor-
teringstiden till åtta år, men detta är längre, än hvad som i all-
mänhet enligt vår erfarenhet i Sverige kan anses nödigt och
lämpligt. I Bohuslän, der dock de största och dyraste fiskred-
skapen brukas, är den vanliga amorteringstiden för liknande lån
icke längre än fem år, och den allra största delen af lånebehofvet
fyller genom riksbanksafbetalningslån, för hvilka, som bekant,
amorteringstiden blott är 2 1/2 år. I bohuslänska skärgården au-
litas nemligen riksbankens afdelningskontor i Göteborg mycket, och
länen der till fiskeriidkare uppgå till mer än en half million kronor.

Det är gifvet att, om man dels sätter amorteringstiden så
lång som till 8 år och dels sätter räntan så låg som till tre
procent, skall fiskarebefolkningen trycka på landstingen och hus-
hållningssällskapen att öfvergå till att blifva ett slags kredit-
anstalter för att skaffa dem allt det kapital, som de behöfva.
Detta är tydligt, och troligen skola sedermera äfven andra närings-
idkare yrka på samma förmån, så att landstingen och hushåll-
ningssällskapen slutligen skulle få en väsentligt olika karakter mot
hvad de nu hafva, och komma att småningom få öfvertaga den
befattning med afbetalningslånen, som nu tillkommer riksbankens
afdelningskontor. Jag tror därför, att det vore klokast af dem,
som önska bifalla förslaget, att öfverlåta åt Kongl. Maj:t att helt
och hållet fastställa villkoren samt att sätta räntan lika hög som
för afbetalningslånen i riksbanken eller till 4 1/2 procent, och jag
anser detta så mycket mindre betänkligt, som ju räntan icke skall
gå såsom en vinst till statsverket, utan användas till ökning af
den för fiskarebefolkningens bästa ifrågasatta fonden.

Hvad sjelfva förslaget beträffar, tror jag, att dess betydelse blifvit mycket öfverskattad. Det är, såsom anmärkt blifvit, icke så mycket underlättad tillgång å lån, som fiskarena behöfva, utan snarare högre betalning för deras fångst, och jag tror för den skull icke, att denna fond kommer att synnerligt bidra till ett förverkligande af fiskarebefolkningens önskningsmål. Jag har också funnit, att tidningarne i olika landsdelar uttalat sig i denna rigtning. Så stod t. ex. i flera af Blekinge läns tidningar en uppsats från Blekinges skärgård om att fiskarena der icke vore hjälpta med några lån, icke ens räntefria, utan att hvad de behöfde vore att få bättre betalning för sin fångst. Liknande uppsatser har jag äfven sett från Norrland.

Vidkommande sjelfva saken, vill jag hoppas att, hvilket beslut Riksdagen än fattar, sträfvandena till fiskeridriftens främjande dermed icke må afstanna, och att detta förslag icke kommer att undanskjuta den egentliga frågan om de för ändamålet vinnande i verkligheten oundgängliga åtgärdernas vidtagande. Att den utredning, som Riksdagen begärt och som skett, icke är tillfredsställande, derom kan icke vara mer än en mening, och det sätt, hvarpå den bedrefs, är mycket märkvärdigt. Det skedde med en sådan *hemlighetsfullhet*, att icke ett enda vare sig hushållningssällskap eller landsting eller någon enda fiskeriförening sattes i tillfälle att yttra sig om saken, utan blott några få *embets- eller tjänstemän*, som utan att vara i besittning af nödig sak- och lokalkännedom och utan att vara besjälade af något varmt lokalintresse för de skilda orterna gjorde hela utredningen i största möjliga tysthet, såsom deras egen ställning påkallade.

För en fruktbringande offentlig verksamhet till särskildt hafsfiskebedriftens främjande fordras för öfrigt framför allt annat en af möjligast fullständiga både *sak- och lokalkännedom* ledd samt af berättigadt *lokalintresse* sporrad sådan verksamhet uti och genom orterna sjelfva, och äro för ernåendet häraf en *decentralisation af fiskerinäringens administration* och anordnandet af en *kraftig sjelfverksamhet* genom *sjelfstyrelse* äfven på detta område i orterna oundgängligen af nöden.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Herr talman, mine herrar! Det är kanske ingen af våra näringsfrågor, om hvilken i allmänhet det är så svårt att veta, huru den egentligen bör behandlas, som fiskerinäringen, och så snart denna fråga kommer på tal, visar sig genast, huru meningarne om de rätta åtgärderna äro ytterst divergerande. Jag tror, att det till en viss grad beror derpå, att man icke gör klart för sig, att det bör gälla helt andra och olika regler för de särskilda slagen af fiske. Det s. k. storfisket har redan nått en sådan utveckling, att man der vid lag kan tala om en koncentrerings af krafterna för dess ytterligare uppdrifvande. Annorlunda ställer det sig med afseende

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
Forts.)

å det mindre fisket utefter Östersjöns långsträckt kust, vid södra kusten samt vid våra talrika insjöar, strömmar och vattendrag. I afseende å dessa fiskens rätta behandling möta åtskilliga svårigheter på grund deraf, att näringsens produkter måste upphämtas på från hvarandra långt skilda platser och tagas, så att säga, nästan droppe för droppe. Till följd deraf blir det mycket svårt att i afseende å det mindre åstadkomma en koncentrerung af krafterna.

Nu är det ju gifvet att den fond, som är ifrågasatt, spelar en mycket underordnad rol för det stora fisket, men deremot tror jag att den skulle verka till nytta för det mindre fisket. Det har många gånger till Kongl. Maj:t inkommit ansökningar från fiskare, som genom olyckshändelser förlorat sina redskap och båtar, om understöd för anskaffande af nya sådana, men Kongl. Maj:t har, så vidt jag kan påminna mig, icke ansett sig kunna bifalla dessa framställningar, då de afsett erhållande af anslag. Åtminstone har det icke skett i andra fall än då olyckan framkallat inom en viss ort en allmänare nöd. I sådana fall kan möjligen den s. k. undsättningsfonden anlitas; men om blott en eller annan familj, några få familjer eller ett båtlag drabbats af olyckorna, har Kongl. Maj:t icke ansett sig kunna till dessa lemna något understöd. Nu har jag, när denna fråga behandlades, till en del haft i sigte, huru man skulle kunna bereda fiskare, som drabbats af dylika olyckor, möjlighet att fortsätta den verksamhet, åt hvilken de egnat sig, vid hvilken de äro vana, deruti de hafva uppdrifvit sin yrkesskicklighet och utan hvilken de kanske skulle hemfalla till armod. Jag har därför såsom ett af ändamålen med denna fond tänkt mig, att den skulle användas till att understödja sådana fiskare, som jag här omnämnt, och ehuru den visserligen kallas lånefond, skulle den dock egentligen i denna del vara en *understöds*-fond. Af denna anledning har Kongl. Maj:t föreslagit räntan till endast två procent. Ränta har ansetts böra stipuleras egentligen därför, att fiskarena icke skulle mottaga understödet såsom en nådegåfva, utan känna sig uppfordrade att fullgöra sina förpligtelser. Derfor har också Kongl. Maj:t icke i afseende å denna lånefond föreslagit samma vilkor, som äro stadgade i afseende å t. ex. odlingslånefonden eller manufakturförlagslånefonden, utan Kongl. Maj:t har tänkt sig att, sedan de omständigheter, som kunde föranleda till understöd, blifvit styrkta samt personernas redbarhet och ordentlighet blifvit visad, understödet skulle lemnas hufvudsakligast med hänsyn till dessa omständigheter och mindre med hänsyn till den säkerhet som kunde presteras.

Detta har varit den egentliga planen med denna fond.

Men det kan ju hända, att fonden vissa år icke behöfver helt och hållet anlitas för detta ändamål. Derfor har det äfven tänkts, att om ett öfverskott skulle uppstå ett eller annat år, så skulle dermed dels beredas möjlighet för fiskare att förskaffa sig

bättre redskap än de förut haft, dels också främjas åtskilliga för fiskeriprodukternas afsättning nyttiga ändamål genom bidrag till anläggande af rökerier, salterier o. d.

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts)*

Såsom nu utskottet formulerat sitt yrkande, kan jag för min del icke tro, att fonden i någon afsevärdare mån skulle komma att motsvara det ändamål, som Kongl. Maj:t dermed i första hand afsett. Ty skola fondens medel lemnas till hushållningssällskapen och landstingen för att dessa i sin ordning sedan skola låna ut penningarna till vederbörande, så lär det ofta kunna inträffa, att just der behovet för fiskarena är störst, landstingen och hushållningssällskapen möjligen kunna det minst. Jag tror sålunda för min del icke, att det är fallt lämpligt, att landstingen och hushållningssällskapen på detta sätt skola behöfva ställa sig i ansvar för förvaltningen af dessa lånemedel. Jag fruktar nemligen, att i sådant fall fonden kommer att mycket litet användas. Men det kan ju hända, att jag i detta afseende misstager mig, och därför ser jag från denna synpunkt icke något bestämdt hinder för att utskottets förslag, derest man icke hellre vill acceptera Kongl. Maj:ts proposition, skall kunna bifallas. Ty jag föreställer mig, att, om det framdeles skulle visa sig, att fonden verkligen icke komme till någon större användning på det sätt, som utskottet tänkt sig, Riksdagen då skulle komma att visa sig villig att gå in på ändring af dessa vilkor. Vill man icke börja på det sätt som Kongl. Maj:t föreslagit, så kan man ju börja, såsom utskottet tänkt sig, och se till, om på denna väg man når sitt mål. När man det icke på den vägen, kan man ju framdeles ändra vilkoren.

Här har talats åtskilligt om, att för fiskerinäringens utveckling erfordras äfven åtskilliga andra anstalter, och i första rummet har man framhållit försäkringsföreningar. Jag är för min del alldeles ense derom, att det vore mycket lyckligt, om sådana kunde komma till stånd. Men det drar tid att åvägabringa sådana, och dessutom tror jag icke, att det skall lyckas att genast få fiskarebefolkningen att anlita dessa assurances-föreningar, utau att det kommer att dröja åtkilliga år, innan den hinna vänja sig dervid.

Jag tror därför, att man för närvarande vid behandling af frågan om beviljande af medel till denna lånefond kan alldeles lemna å sido frågan om assurancesföreningars inrättande. Det skall emellertid blifva föremål för min omsorg att söka åstadkomma sådana föreningar. I älsende härpå kan jag nämna, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län redan gått i författning om utarbetande af ett reglemente för sådana föreningar. Meningem är att i civildepartementet granska detta reglemente, och att man sålunda genom samverkan skall kunna upprätta ett, om jag så får säga, normalreglemente, hvilket sedermera skulle kunna läggas till grund för upprättande af dylika assurancesföreningar. När sedan sådana föreningar väl kommit till stånd, och när de

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)*

börjat visa någon lifaktighet, har jag tänkt mig, att man skulle kunna försöka att uppställa för fiskarena såsom vilkor för erhållande af lån ur ifrågavarande fond, att de skola hafva sina båtar och redskap försäkrade. På detta vis har jag tänkt mig, att dessa båda frågor skulle kunna sammanknytas, så att åtgärderna i fråga komme att komplettera hvarandra och bidraga till fiskarens fromma och fiskerinäringens befrämjande.

För öfrigt finnes det naturligtvis äfven en mängd andra åtgärder, som skulle kunna lända till fiskerinäringens gagn. Särskildt äro naturligtvis fiskehamnar af stor betydelse. Vid denna riksdag är också ett anslag redan beviljadt för undersökningar i fråga om anläggning af fiskehamnar.

Men fiskerinäringen är en så invecklad näring, att jag tror, att man icke får begära allt för mycket på en gång, utan bör taga en sak i sänder och föra den till slut.

Med hvad jag nu yttrat tror jag mig åtminstone hafva klargjort, hvad Kongl. Maj:t åsyftat med sin proposition i frågan. Riksdagen har nu att för sin del taga i öfvervägande, hvad afseende denna proposition bör vinna.

Herr Pehrson i Törneryd: Jag kan icke underlåta att uttala, att det hade varit önskligt, att denna fråga blifvit närmare utredd, än fallet nu är, innan Kongl. Maj:t framlagt den för Riksdagen. Jag ville emellertid skynda mig att också nämna, att jag icke kan lägga all skuld härför på Kongl. Maj:t, emedan jag mycket väl erinrar mig, att vid frågans diskuterande i denna kammare förlidet år herr statsrådet och chefen för civildepartementet framhöll, att denna frågas utredning fordrar bland annat tillsättandet af en komité, men att de flesta talarne då motsatte sig detta och påstodo på det bestämdaste, att en fullgod utredning kunde vinnas utan en sådan komités tillsättande. Emellertid vill jag icke härmed hafva sagt, att jag anser Kongl. Maj:t hafva åstadkommit all den utredning, som med till buds stående medel kunnat åstadkommas. Jag finner det bland annat vara något egenomligt, att Kongl. Maj:t icke funnit lämpligt att vid bedömandet af denna fråga inhemta någon upplysning från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län. Det är för kammaren bekant, att den blekingska kusten är bebodd af en fattig fiskarebefolkning. Denna befolkning har att uthärda det svåraste arbete och får utstå de mest otroliga vedermödor för att kunna uppehålla sig. Om man kunde i någon lämplig form understödja dessa fiskare medelst hjälp af staten, så är jag öfvertygad, att det vore en god gerning. Länets hushållningssällskap har länge sträfvat på olika sätt att kunna lemna understöd åt denna befolkning, men intet har hittills visat sig vara tillräckligt eller tillfredsställande. Skälet härtill är enligt mitt förmenande det, att man icke har slagit in på den för denna befolkning rätta vägen, nemligen att

understödjade densamma medelst försäkring af redskapen. Hela denna fiskarebefolkning har bland annat det gemensamt att dess värderikaste egendom består i sådan redskap som garn, notar och krokarn, hvilka de begagna uti öppna sjön; mindre kostsamma äro jemförelsevis deras hamnar och båtar. En enda natt kan, såsom en talare antydt, helt och hållet ödelägga dessa fiskares egentliga egendom. Den kan på en gång beröfva hela familjer allt hvad de ega och hafva. Somliga kunna aldrig mer repa sig, andra först efter en lång följd af år. Den olycka, som sålunda drabbat dem, kan således ofta försätta dem i ett sådant tillstånd, att det icke kan repareras.

Nu kan man visserligen säga, att genom antagandet af Kongl. Maj:ts föreliggande förslag — äfven med den förändring utskottet deri gjort — man skulle kunna understödja äfven den fiskeribefolkning, som af mig närmast åsyftas. Ja, visserligen, men dock icke, efter mitt förmenande, på ett så kraftigt sätt som önskligt varit.

Emellertid skall, fastän jag icke är nöjd vare sig med Kongl. Maj:ts förslag — såsom af mitt anförande äfven torde hafva framgått — eller med utskottets förslag, jag icke tillåta mig att yrka afslag. Jag skall så mycket hellre vara med om, att ettdera af dessa förslag — hvilketdera kan göra mig detsamma — blir af kammaren bifallet, som jag till min glädje nyss från statsrådsbanken fått höra, att Kongl. Maj:t ämnar framdeles — och jag hoppas, att det icke måtte dröja länge — framlägga ett ytterligare förslag i ämnet, som skulle afse hvad jag tror blifva det gagneligaste, nemligen att genom beredandet af en billig försäkring af sjelfva fiskredskapen understödja denna befolkning på ett kraftigare sätt än man kan blifva i tillfälle att göra genom nu föreliggande förslag. Jag har intet yrkande att göra.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Jag skall blott i anledning af herr Pehr Pehrsons yttrande, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län icke blifvit hörd, be att få nämna, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande derstädes många gånger inkommit till Kongl. Maj:t med framställning i dessa frågor. Jag tror, att, om man läser hvad i 1889 års statsverksproposition under sjetta hufvudtiteln blifvit anfördt, man skall finna, att der förekommer en redogörelse för hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län i dessa frågor tänkt. Sedan den tiden torde icke några ändrade förhållanden i detta hänseende inträda, på grund hvaraf det kunnat vara af behofvet påkalladt att särskildt höra nämnde befallningshafvande. Att endast två Kongl. Maj:ts befallningshafvande blifvit hörda, beror derpå, att just inom dessas län — Hallands samt Göteborgs och Bohus län — hafs-fisket utefter kusterna icke lyder under landtbruksstyrelsen. I

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)*

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forst.)*

afseende på de öfriga delarne af riket har landtbruksstyrelsen och särskildt dess fiskeriinspektör bevakat fiskerinäringens intressen.

Herr vice talmannen Danielson: Då Riksdagen i fjor behandlade denna fråga och beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i saken, anser jag, att Riksdagen dermed uttalat, att den verkligen vill göra något till dessa fiskares hjälp. Jag tror också, att föreliggande förslag icke bör förkastas. Ty äfven om, såsom åtskillige talare antydt, det i vissa afseenden skulle vara bristfälligt, i det att icke tillräcklig utredning skulle föreligga, och dessutom man skulle kunna sätta i fråga, huru vida icke assurancesföreningar och dylikt äfven vore saken till synnerligt gagn, så föreställer jag mig, att i förslaget i alla fall så mycket nyttiga åtgärder föreligga, att man bör försöka äfven denna utväg.

Att detta anslag af 100,000 kronor icke kan auses vara synnerligen mycket i fråga om en så omfattande näring som fiskerinäringen, anser jag alldeles tydligt, så att, om man sedermera skulle behöfva något derutöfver, Riksdagen efter min uppfattning icke skulle hafva något skäl att säga nej. Det förslag, som nu föreligger, vill jag därför anse såsom en hjälp. Kan det komma någon ytterligare hjälp, när frågan om assurancesföreningar blifvit utredd, tror jag att äfven det skall blifva till mycket gagn.

Jag skulle för min del visserligen varit nöjd med Kongl. Maj:ts förslag och till och med helst sett, att dess lägre räntefot kunnat blifva antagen, men då det är vanskligt att få en fråga sådan som denna löst, om man åstadkommer splittring, skall jag förena mig med dem, som vilja hafva utskottets förslag. Det kan ju hända, att lånefonden kan blifva till mera nytta på det sättet, ty det är ju möjligt, att de fiskare, som skola lemna in ansökningar om lån till Kongl. Maj:t, skulle hafva litet svårt att reda sig på, om jag så får säga, så långt håll, och att det skulle gå lättare för sig för dem att få dessa ansökningar kompletterade och i sin ordning, om de skola lemna in dem till hushållnings-sällskapen eller landstingen. Likaså är det tydiigt, att hushållnings-sällskapen och landstingen skulle intressera sig mera för fiskarena, om de på detta sätt finge anledning att taga närmare kannedom om deras förhållanden och om huru fisket kan och behöfver upphjelpas. Jag ser därför intet hinder för ett försök på detta sätt.

En talare nämnde, att det enda, som kraftigt kunde hjälpa fiskarena, vore assurancesföreningar. Hvad det beträffar, så tror jag, att det är lika viktigt och nyttigt, att man ser till, att den fångst, de erhålla, kan bevaras och göras inkomstbringande. På många orter äro kommunikationerna så skrala och afstånden till försäljningsplatserna så långa, att den fångst, som fiskarena få, går förlorad genom vanvård och genom oförmåga att bevara den. Jag tänker därför, att, om lånefonden komme till stånd och fiskarena sammanslöte sig till föreningar, skulle dessa kunna få medel

ur fonden att köpa in t. ex. ett parti salt eller åtskilliga tomkärll o. s. v. och att anskaffa förrådshus och dyligt, der de skulle kunna få lemna sin fångst för att få den saltad och förvarad, till dess den skall föras till marknaderna. Ty det är ju klart, att fångsten icke har något värde, om den icke på detta sätt blir bevarad. Jag tror därför man har skäl att försöka denna utväg. Jag beklagar, om denna kammare ej skulle vilja göra något för de stackars småfiskarena, och jag kan icke se annat än att det just blir dessa smärre, fattigare fiskare, som man här komme att hjälpa. De stora hafsfiskarena, de mera kapitalstarka, reda sig nog utan denna fond.

*Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.*

Då jag sålunda anser, att det föreligger goda skäl för bifall till utskottets förslag, skall jag be att få tillstyrka detsamma. Jag hoppas, att denna kammare icke nu skall draga sig tillbaka, då det gäller att taga ett steg till frågans lösning. Ty detta skulle vara mycket nedtryckande för denna fiskarebefolkning, som länge hoppats att i någon mån erhålla någon hjälp. Och jag försäkrar herrarne, att denna hjälp kommer att helsas med glädje på många håll, ty fisket är för oss och vårt land en ganska betydelsefull näring, som bör hjälpas allt hvad den hjälpas kan.

Under förhoppning, att, om det i framtiden visar sig med nödvändighet vara af behovet påkalladt att vidtaga anordningar, som i någon mån förändra de här föreslagna eller kräva ökad anslag, äfven detta skall vinna Riksdagens bifall, vill jag alltså ansluta mig till det förslag, som utskottet nu förordat, och ber att få yrka bifall till detsamma.

Herr Persson i Mörap: Om jag här icke motsätter mig bifall till utskottets förslag, så sker det — jag ber att få uttala detta — därför att jag betraktar den af utskottet tillstyrkta lånefonden som ett rent *försök* i den ifrågavarande rigtningen. Jag gör mig icke stora förhoppningar om, att lånen från ifrågavarande fond skola i någon nämnvärd mån kunna tillfredsställa de stora behof som förefinnas, ty dertill är fonden allt för otillräcklig. Det är uppenbart, att, om de anspråk skola tillfredsställas, som efter mitt förmenande särskildt böra komma från den fattigaste delen af dessa yrkesidkare, beloppet måste vara betydligt större än här ifrågasatts. Men det har — såsom från statsrådsbanken och äfven från andra håll betonats — på den korta tid, som Riksdagen på sätt och vis bestämt för förslaget framläggande, i det Riksdagen uttryckligt förklarar, att den icke velat hafva någon af en särskild komité utarbetad utredning, icke varit lätt att framkomma med ett så utförligt förslag som önskligt varit. Jag tror dock icke, att man handlat klokt uti att framtinga detta ärende så fort som skett, emedan ingen lär kunna förneka, att den utredning som förebragts icke är så tillfredsställande som den bort vara.

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskerbåtar
m. m.
(Forts.)

Det är egentligen endast detta jag velat anföra, och jag slutar såsom jag började med att förklara, att jag icke vill motsätta mig bifall till utskottets förslag. Jag tror, att detta har afgjorda företräden framför Kongl. Maj:ts förslag i det hänseendet, att det, enligt mitt förmenande, måste blifva ett allt för omfattande arbete och en allt för tung apparat för Kongl. Maj:t att pröfva hvarje särskild lånefråga.

Herr Olof Jonsson i Hof: Nästan alla talare, som här uppträdt i frågan, hafva medgifvit, att hvad som är af vikt för fiskerinäringen, det är att man får försäkringsföreningar till stånd, hvadan man alltså i främsta rummet bör sträfva efter att få sådana. Men, hafva samme talare sagt, det är dock en sak, som kan komma framdeles, och hvarför skulle man nu därför afslå detta förslag? Jo, säger jag, då denna lånefond allt mer och mer måste hafva den effekten, att fiskarena komma att föröka antalet af sina fiskeredskap och sina båtar, men den stora risken, att de kunna förlora dem på en gång, står qvar, så länge det ej finnes några assurancesföreningar, då går man ju med detta förslag såsom kräftan baklänges och inleder näringen i en större frestelse och fara, än den för närvarande är utsatt för. Är det rätt att börja på detta sätt? Nej, låtom oss då hellre börja från rätta ändan och icke allt för hetsigt ge oss in i den här affären.

Vi böra komma i håg, att räntefoten för lån ur denna fond är satt så lågt som till 3 %. Om vi nu bifalla förslaget derom, men göra det under förutsättning att det icke är det lämpligaste och mest fruktbringande, som vi kunna finna, hvilka anspråk skola då icke alla andra yrken komma att ställa på staten? Och hvart skall det leda, om man slår in på en sådan bog? Om de åtgärder, man vidtager, äro så beskaffade, att inga befogade invändningar kunna göras mot dem, då är faran mindre för efterföljd från annat håll, men begår man en dumhet, tror jag icke att Riksdagen med skäl skall kunna motsätta sig mer befogade anspråk från andra näringar, och därför vidhåller jag fortfarande mitt yrkande om afslag.

Herr Sven Nilsson: Jag delar den nästföregående talarens uppfattning, att det kan vara temligen vådligt att gå in på den principen att understödja näringar till höger och venster. Men jag är öfvertygad, att det nu föreliggande förslaget icke kan tillmätas synnerligt stor betydelse, emedan jag är viss derom, att det ej skall finnas många, om ens något landsting eller hushållningsällskap, som skall vilja förbinda sig till ansvarighet för lån af staten, då dessa korporationer icke å sin sida lära kunna erhålla så betryggande lånesäkerhet såsom garanti för lån, att de icke skola förlora på lånen, så vida det ej är förmögenheter, som skola hjälpas, och detta är väl ej meningen.

Jag begärde egentligen ordet för att taga fasta på ett yttrande från statsrådsbanken, som jag med glädje hörde, sedan jag sjelf hade ordet, och hvarför jag är verkligen tacksam. Det var något, som jag icke visste att herr statsrådet redan gått i författning om, nemligen utarbetandet af reglementariska föreskrifter för de s. k. assurancesföreningarna. Men jag skulle önska, i likhet med honom, att det icke måtte dröja åtskilliga år, innan den frågan blir löst. Ty jag tror att den bör kunna lösas ganska fort. Det är en fråga af så stor vikt för fiskerinäringen, i synnerhet de små och fattiga fiskarena, att man icke bör låta dem vänta länge.

Jag skulle ock önska, att herr statsrådet samtidigt ville taga om hand frågan om inrättandet af båthamnar på statens bekostnad vid de smärre fiskelägena, i synnerhet der befolkningen är fattig. Detta är verkligen något i lika hög grad beaktansvärdt, och det helt enkelt därför, att de fattiga fiskarena icke kunna skaffa någon garanti för den tredjedel af lånet, som de nu enligt gällande vilkor kunna få af staten. Just med afscende på de smärre fiskarehamnarne är det följaktligen af synnerlig vikt att hjälp lemnas af staten, åtminstone något mera än hittills varit fallet.

Herr Svensson från Karlskrona: Jag är öfvertygad, att den form, som är föreslagen för det ifrågasatta statsunderstödet för fiskerinäringen, icke kan åstadkomma hvad som dermed främst äsyftas, nemligen att hjälpa den fattiga fiskarebefolkningen. Såsom en ärad vän på länsbanken framhållit, tror jag att det kraftigaste medlet för att understödja denna fattiga del af fiskarebefolkningen vore bildandet af assurancesföreningar. Dock skulle dessa icke blott omfatta ett trängre område, utan de borde hafva större fält att operera på, och dessa föreningar borde vara understödda af staten. Inom Blekinge skärgård äro, såsom herr Pehrson framhållit, belägna många fiskelägen, befolkade af mycket fattiga fiskare. Dessa idka fiske med öppna båtar. Deras enda egendom är deras båtar och redskap. Det har därför ganska ofta händt, att all deras redbara egendom på en natt gått förlorad. Följaktligen hafva smärre assurancesföreningar icke kunnat verka välgörande. Ty sådana assurancesföreningar skulle omöjligen kunna betala dylika förluster. De borde därför, som nämndt, hafva större omfång och understödjas af staten.

Jag hade helt enkelt kunnat instämma med herr Pehr Pehrson, men jag har dock ansett mig skyldig att nämna dessa ord. Emellertid vill jag icke neka, att i den form, hvari understödet enligt förslaget skulle lemnas, något godt, synnerligen på de orter der fisket drifves mera rationelt med större båtar, skulle kunna åstadkommas. Jag vill därför icke yrka afslag, ja, jag vill, herr talman, icke framställa något yrkande alls, utan har blott velat yttra det anförda, i förhoppning att denna tanke i en framtid skall kunna realiseras.

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

Ang. lånefond
för anskaffande
af fiskebåtar
m. m.
(Forts.)

Herr Lasse Jönsson i Sandby: Det är med denna fråga, som med så många andra, att, när det blir fråga om att verkligen göra någonting, så vill man icke vara med. Förra året var det ingen, som motsatte sig förslaget, utan alla, som yttrade sig, ansågo nödvändigt, att något gjordes. Men nu, när ett förslag, sådant det då begärdes, blifvit framlagdt, har man alla möjliga invändningar.

Några talare hafva påstått, att det vore olämpligt, att hushållningssällskap och landsting skulle befatta sig med saken, och att det vore bättre, om länen utdelades af Kongl. Maj:t. Men skulle det väl vara lämpligt, att dessa små fiskare, oerfarna och opraktiska som de äro i dylika frågor, vände sig direkt till Kongl. Maj:t för att begära de små lån, som de behöfva? Är det icke bättre, att saken förmedlas genom landstingen och hushållningssällskapen, hvilkas medlemmar stå i beröring med fiskeribefolkningen, kunna samtala med dem om saken och underrätta dem om villkoren för att få nytta af denna lånefond. Det blir då lättare för denna okunniga fiskarebefolkning att komma i åtnjutande af länen, än om de skulle behöfva gå direkt till Kongl. Maj:t.

Det har vidare sagts, att det vore en vansklig sak, om Riksdagen skulle understödja denna näring, ty om den finge understöd, skulle flere komma och begära detsamma. Men jag ber att få påpeka, att vi redan sedan lång tid tillbaka varit inne på denna väg. Vi hafva ju manufakturiförlagslånefonden och odlingslånefonden. Allting göres för andra näringar. Men är något gjordt för fiskerinäringen? Derpå kan man icke svara annat än nej. Således är det icke obilligt att äfven den blir skyddad. Och att den skall draga några andra näringar med sig, behöfver man icke befara, ty det är den enda näring, som icke redan är skyddad. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å såväl nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 2:dra punkten af utlåtandet n:o 7 a,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

Omröstningen utföll med 133 ja, mot 58 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 8.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om reglering af bergslagernas jernvägsaktiebolags obligations-skuld.

I en den 2 innevarande april till Riksdagen afåten proposition (n:o 56) hade, med anledning af en utaf styrelsen för bergslagernas jernvägsaktiebolag å bolagets vägnar i underdånighet gjord framställning, Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bifogadt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för sagda dag, föreslagit Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att för de till nämnda bolags 5 procent-obligationslån hörande obligationer och räntekuponger, som af staten innehafvas, medgifva:

»beträffande obligationslånet: att detsamma må bibehållas utelöpande till oförändrad ränta, men genom påstämpling å obligationerna förbehåll göras derom, att amorteringen af samma obligationslån upphör, intill dess det obligationslån för oguldna räntekuponger, om hvilket nedan förmäles, blifvit till fullo återbetaldt; att derefter amortering af 5 procent-obligationslånet skall ega rum; samt att slutbetalning af lånet skall vara till fullo verkställd senast år 1920, med rätt för bolaget att redan efter ingången af år 1900 uppsäga hela lånet till inbetalning sex månader efter i allmänna tidningarne skedd uppsägning;

och vidkommande gäldandet af de till 5 procent-obligationslånet hörande förfallna, men icke infriade kuponger: att sådant må ske medelst ett kupongskuldens nominella värde motsvarande 4 procent-obligationslån af den beskaffenhet, som inhemtas af ett i utskottets utlåtande intaget formulär till de förbindelser, som för detta lån skulle utfärdas.»

Härjemte hade herr *A. V. Ljungman* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 188, föreslagit, »att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 56 måtte besluta *dels* att, endast under vilkor att bergslagernas jernvägsaktiebolag medgifver den 1886 fordrade jemkningen i koncessionen å bolagets jernvägar, bifalla hvad i propositionen föreslagits, *dels ock* att åt sina fullmäktige i riksgäldskontoret uppdraga att, i händelse bolaget nödgas till sina gäldenärer afträda sin egendom, och denna under tid, då Riksdagen ej är samlad, skulle blifva till tvångsförsäljning utbudjen, vidtaga alla de åtgärder, som för skyddandet af statens och det allmännas intressen må anses erforderliga.»

Om reglering af Bergslagernas jernvägsaktiebolags obligations-skuld.

Om reglering af
Bergslagernas
jernvägsaktie-
bolags obli-
gations-skuld.
(Forts.)

Utskottet hemställde:

att Risdagen, utan afseende å herr Ljungmans ofvanberörda motion, i hvad den anginge uppställandet af vilkor för bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, måtte bifalla denna proposition.

Reservation emot denna utskottets hemställan hade anmälts af herr *P. Pehrsson* i Törneryd, hvilken yrkat, att utskottets hemställan skulle erhålla följande lydelse:

att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans motion, må bifalla Kongl. Maj:ts proposition, under vilkor att Bergslagernas jernvägsaktiebolag medgifver den jemkning i koncessionen å bolagets jernvägar, att dessa skola vara underkastade de bestämmelser i fråga om samtrafik med statens eller enskildes jernvägar och om afgifterna därför, som af Kongl. Maj:t utfärdas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Pehrsson* i Törneryd: Då jag icke varit till fullo nöjd med utskottets betänkande, utan vid detsamma fogat en reservation, skall jag be att i allra största korthet få angifva några skäl därför.

Jag hade trott, att det icke innebure någon obillighet gent emot bergslagernas jernvägar, om de vid detta tillfälle hade, i likhet med andra enskilda jernvägar, ingått på hvad man kallar samtrafik. Utskottet har i det afseendet haft en annan mening, i det att det uttalat såsom sin öfvertygelse, »att ett vilkor, sådant som det af motionären påyrkade, skulle kunna äfventyra hela den föreslagna, för staten fördelaktiga uppgörelsen; men härtill vill utskottet icke medverka».

Motionären i fråga, herr *Ljungman*, har i sin motion med anledning af Kongl. Maj:ts proposition föreslagit, att Riksdagen skulle bifalla den sistnämnda endast under sådana vilkor, att bergslagernas jernväg skulle dels medgifva samtrafik, dels tillåta, att annan jernväg finge anknyta sig till bergslagernas jernväg, om koncession komme att lemnas åt någon ny jernväg. Jag har icke vågat upptaga motionärens förslag i hela dess vidd, utan trott, att det vid detta tillfälle skulle varit bäst att endast hålla sig till samtrafiken. Inom utskottet har jag erfarit, att denna jernväg i sjelfva verket redan ingått på samtrafik med statens jernvägar. Det skulle således icke här — säger man — behöfvas att fordra som vilkor den åtgärd, som bergslagernas jernväg redan velat vara med om att vidtaga. Men man må härvid icke glömma, att det helt och hållet beror på jernvägen sjelf, huru länge en sådan samtrafik der får ega rum. Bättre föreställer jag mig därför att det varit, om man hade fått en försäkran om denna samtrafik medelst ett vilkors intagande härom vid detta tillfälle.

Det är hufvudsakligen på grund häraf och med hänsyn der-

jemte till den fördel, som jag räknar på att detta jernvägsbolag har haft genom statens mellankomst, som jag trott, att det är i sin ordning och icke innebär någon obillighet att fästa detta vilkor vid bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Det är af denna anledning som jag tager mig friheten hos herr talmannen yrka, att Kongl. Maj:ts proposition må bifallas på det sätt, som i min reservation är närmare angifvet.

Om reglering af Bergslagernas jernvägsaktiebologs obligations-skuld.

(Forts.)

Herr Ersson i Vestlandaholm: Då denna för våra förhållanden storartade jernväg genom enskildes bemödanden kommit till stånd; då den hittills arbetat under ekonomiska svårigheter, men nu efter många olika meningsbrytningar fått sina affärer så ordnade, att utsigt förefinnes, att den skall kunna göra sina fordringsegare rätt; då fullmäktige i riksgäldskontoret, som i ärendet blifvit hörda, yttrat att, derest öfriga obligationsinnehafvare inginge på föreslagna vilkor, det icke från statens sida därför borde möta något hinder; och då staten enligt de uppställda vilkoren icke kommer att göra någon förlust, så bör väl icke staten, såsom obligationsinnehafvare af en mindre del af det hela, vara den, som vid ordnandet af en så vidt omfattande affär skall drifva en så stor fråga till det yttersta. Jag tror icke det går an att så sorglöst och lätt, som herr Ljungman i sin motion tycks vilja, behandla så stora frågor som denna. Det kan gå i teorien; men i praktiken går det icke. Man bör dock något tänka på följderna af ett sådant tillvägagående, som herr Ljungman och reservanten föreslagit. Deraf kunde föranledas större svårigheter och obehag för staten än hvad herr Ljungman ens kan beräkna, och jag tror, att hvarje tänkande skall draga sig för att spela ett så högt spel, som här är ifrågasatt.

Följden deraf blefve antagligen, att staten måste inköpa banan, och det vill jag för min del ingalunda vara med om; ty, enligt hvad jag kan förstå, vore det icke att tillråda, att staten onödigtvis öfver höfvan anlitate sin kredit. Det kan komma tillfällen — och dessa skola troligen ej uteblifva — då staten för andra oundgängliga behof bör ha sin affärsställning så ordnad, att den kan motstå en dust. Jag tror därför, att klokheten bjuder oss gå varsamt till väga, och därför yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungman: Den siste talaren har helt och hållet missuppfattat denna sak och gjort den långt större, än den i verkligheten är. »Här är icke fråga om att på något sätt minska bergslagernas jernvägs värde eller sätta bolaget i konkurs eller hindra realiserandet af den finansoperation, som är under utförande, utan det är endast meningen att fordra en sådan jemkning i bolagskoncessionens vilkor, att bolagets styrelse afstår från en orimlig magt, som står i strid med Sveriges grundlagar och — jag

Om reglering af
Bergslagens
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionsskuld.
(Forts.)

skulle rent af vilja säga — med den allmänna moralen. Rege-
ringsformens 60 § förbjuder nemligen fastställandet af »några mo-
nopolier till vinning för enskilda personer och korporationer»,
och sedelagen medgifver ingen att genom ekonomiska »uppoffringar»
förvärfva sig befogenhet att till egen fördel skada andre. An-
läggningen af denna jernväg, liksom af så många andra, har
möjliggjorts icke blott genom statsunderstöd, utan äfven genom en
koncession, som medgaf bolaget rätt att för »allmänt behof» ex-
proprieras enskild jord. Jag säger det rent ut: en jernväg, den
må nu vara tillkommen för fyllandet af ett ännu så betydande tra-
fikbehof, hvilken isolerar sig från andra samfärdsanstalter, är icke
längre någon allmän väg, utan blott en *enskild* sådan, i den me-
ning nemligen att den icke längre kan sägas tillfredsställa det
allmännas behof. Det är därför, som denna nu fordrade bestäm-
melse om *samtrafik* är ett ganska billigt yrkande. Alla andra
jernvägar här i riket, som på senare tider kommit till stånd,
hafva fått underkasta sig denna bestämmelse. När Riksdagen åt
enskilda jernvägsbolag beviljar lån, fordrar den numera som
vilkor, att de skola underkasta sig samtrafik, och det är icke
länge sedan innevarande Riksdag fattade ett liknande beslut.

Jag är äfven öfvertygad om, att, derest reservationen, hvilken
i detta afseende öfverensstämmer med motionen, bifalles, detta icke
kommer att medföra några olägenheter, ty jag tar för gifvet, att
bergslagens jernvägsbolag gerna underkastar sig denna lilla
minskning i bolagsstyrelsens magt.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten derpå, att det först
och främst *har* händt, att bolagsstyrelsen nekat samtrafik, och
att sådant ytterligare *kan* hända, samt att för det andra en rent
af vådlig magt är lagd i dess händer; och då kan jag icke finna,
att man gör det ringaste grand orätt, om man för staten, som
gjort så stora uppoffringar för denna jernväg och på så många
sätt möjliggjort dess realiserande, fordrar, att bolaget underkastar
sig denna lilla jemkning.

Mig synes alltså reservationen kunna utan betänklighet bi-
fallas, och jag yrkar därför bifall till densamma.

Herr Pehrson i Törneryd: Då herr Per Ersson i Vest-
landaholm förmenade, att motionärens förslag innebure en orim-
lighet, och jag till en viss del upptagit detta förslag, så ber jag
att till stöd för min och motionärens mening få framhålla hvad
fullmäktige i riksgäldskontoret i detta afseende yttrat, hvilket ytt-
rande herrarne återfinna i statsutskottets förevarande utlåtande på
sid. 7 i andra stycket. Detta fullmäktiges yttrande är af följande
lydelse:

»Fullmäktige hade ansett sig jemväl böra fästa uppmärksam-
het derpå, att det skulle kunna ifrågasättas, huru vida icke för
antagandet ifrågasvarande förslag, hvilket torde få anses medföra

afsevärda fördelar för bolaget, från statens sida borde uppställas samma fordran, som 1886 års Riksdag gjorde till vilkor för åtnjutandet af den vid nämnda riksdag beviljade nedsättning i räntan å lånen till enskilda jernvägar — af hvilken räntenedsättning Bergslagernas jernvägsaktiebolag icke begagnade sig — eller att bolaget skulle vara underkastadt de jemkningar i erhållna koncessionsvilkor eller andra af Kongl. Maj:t gifna bestämmelser, hvilka Kongl. Maj:t, ur statens och det allmännas synpunkt samt för åstadkommande af närmare öfverensstämmelse med de under senare tid gifna koncessioner, funne skäl att föreskrifva.»

Således finna herrarne, att detta är en uppfattning, som delats af fullmäktige i riksgäldskontoret, då desse afgifvit utlåtande i denna fråga. Jag förundrar mig därför öfver, att herr Ersson i Vestlandaholm fatt anledning att vid detta tillfälle begagna ett så pass starkt uttryck, som han nyss lät undfalla sig.

För öfrigt har jag ingenting vidare att för ögonblicket tillägga, utan ber blott att få förnya mitt förut gjorda yrkande.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Det förefaller mig, som om, i fall man rätt betraktar de siffror, som förekomma i det tillbud, hvilket från bolagets sida blifvit framställt, man borde inse, att det ligger en fördel för staten i detta erbjudande. Det förhåller sig nemligen så, att bolaget — såsom alla kammarens ledamöter torde hafva sig bekant — erbjuder sig att lägga upp ett 4 procent-lån för att dermed täcka den oguldna kupongskulden. Statens fordran för denna kupongskuld utgör 1,638,157 kronor 50 öre. Bolaget har således erbjudit sig att på nämnda sätt liqvidera lånet, att efter viss amorteringstid betala det och låta det löpa med 4 procent ränta. Detta erbjudande innebär en mycket väsentlig fördel för staten. Nu är det så, att å de förfallna kupongerna, hvilka äro förfallna räntor från föregående år, ränta icke kan utkrävas af staten; den kan icke taga ränta på ränta. Men på nyss nämnda sätt erhåller dock staten ränta på sin förfallna räntefordran. Jag kan icke se, huru staten skulle kunna få någon förmånlig liqvid för denna fordran — derest icke nämnda anbud antages — på annat sätt, än att bolaget skulle liqvidera sina skulder, d. v. s. göra slut på sin affär, således göra konkurs. Den eventualiteten föreligger naturligtvis, i fall icke en reglering af affärerna nu kan ske. Nu erbjuder sig bolaget att göra upp denna sak med staten, hvilken derved, såsom hvarje annan obligationsinnehafvare, har rättighet att svara ja eller nej. Men huru skulle det taga sig ut, om hvarje obligationsinnehafvare skulle göra en framställning till bolaget af innehåll, att på det och det vilkoret skall han medgifva, att hans räntefordran eller kupongfordran blir täckt på det sätt som föreslås. På det viset skulle bolaget icke kunna lösa denna fråga, derest alla olika pretentioner skulle tillfredsställas.

*Om reglering af
Bergslagernas
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionsskuld.*
(Forts.)

Om reglering af
Bergslagens
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionsskuld.
Forts.)

Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten derpå, att det är ett annat förhållande, som nu föreligger, än då det var fråga om att sätta ned räntan på statslån. Der var staten ensam långgiffvare på en summa af 5 millioner. Det lånet löpte efter dåtidens ränta med 5 procent. År 1886 meddelades alla jernvägsbolag, som då hade erhållit sådana statslån, den förmånen, att de skulle behålla lånen med en nedsatt ränta af $4\frac{1}{2}$ procent samt $\frac{1}{2}$ procent amortering; hela annuiteten skulle således vara 5 procent. De jernvägsbolag, som inom en viss tid — till den första december samma år — förklarar sig villiga att begagna sig af nämnda räntenedsättning, skulle vara skyldiga att underkasta sig de jemkningar i afseende på koncessionsvilkor, som Kongl. Maj:t kunde finna skäl att bestämma, och många bolag begagnade sig häraf. Men ifrågavarande bolag gjorde det icke. Vid det tillfället var det naturligtvis mycket lämpligt att göra ett sådant vilkor. Men man kan icke säga, att samma förhållande nu eger rum, då staten här står i samma ställning som hvarje annan obligationsinnehafvare. Att bolaget gjort nysnämnda erbjudande, är — såsom sagdt — otvifvelaktigt en fördel för staten. En uppoffring gör staten deremot derutinnan, att bolaget, derest Riksdagen nemligen beviljar hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, får konverteringsrätt beträffande detta stora obligationslån, som löper med 5 procent ränta, redan år 1900. Detta lån, som utgör något öfver 7 millioner och på hvilket kupongerna, som nämnt, sedan några år äro förfallna, lemnades år 1874 på 40 år och skulle således utlöpa år 1914. Som det måste för riksgäldskontoret vara fördelaktigt att hafva en obligationsfordran, som löper med så förmånlig ränta som 5 procent, är det — såsom också riksgäldsfullmäktige antydt — en uppoffring från statens sida att medgifva konvertering redan 1900 i stället för 1914. Men å andra sidan är det en fördel för staten att få kupongskulden betäckt. Fäster man dervid det föreslagna vilkoret, kan följden deraf enligt min tanke ej blifva ett autagande deraf, utan snarare bolagets försättande i konkurs. Det kan hända, att somliga önska det. Jag lemnar derhän, huru vida det kan vara en önskan hos många. Min öfvertygelse är, att, om detta vilkor tillägges, bolaget lika litet nu som år 1886 kan underkasta sig det. Herrarne torde komma i håg, att det icke är en småsak för ett bolag sådant som detta att underkasta sig de jemkningar i koncessionen, som Kongl. Maj:t kan finna för godt att ålägga, hvilka jemkningar betyda ofantligt mycket mer för detta bolag än för ett af senare datum, ty de koncessioner som nu lemnas hafva nemligen sedan den tid, den ursprungliga koncessionen för bergslagens jernväg meddelades, skärpts ofantligt mycket i afseende på statens inlösningsrätt och samtrafik. Nu har visserligen vid denna bana samtrafiken kommit till stånd, och Kongl. Maj:t har genom den koncession, jag har framför mig, tillförsäkrat sig rättighet att reglera taxor och öfriga vilkor till en viss grad, om ock icke så som man

skulle kunna önska. Jag instämmer därför villigt med reservanten, att det vore synnerligen önskvärdt, om sådana jemkningar skulle kunna genomföras, men det förefaller mig fast otroligt, att bolaget någonsin skall gå in derpå. Vid sådant förhållande tror jag icke, att det finnes någon annan utväg än att gå in på Kongl. Maj:ts förslag. Jag skall icke tillåta mig att yttra något om hvad som står antydt i utskottets utlåtande angående den senare delen af motionärens yrkande. Det kommer ju på tal, då det blir fråga om att fastställa reglementet för riksgäldskontoret.

*Om reglering af
Bergräslagens
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tions-skuld.*
(Forts.)

Herr Herslow: Då jag begärde ordet, visste jag icke, att herr finansministern skulle yttra sig och framlägga sakförhållandet. Beträffande den juridiska synpunkten anser jag för öfrigt den motivering, som statsutskottet har lemnat, vara i allo tillräcklig. På sid. 10 erinrar nemligen utskottet om, att detta icke är något jernvägs-lån i den vanliga formen. Förhållandet är här, att staten, på samma sätt som en mängd andra, köpt ett qvantum obligationer, och att det nu är fråga om en omreglering af detta obligationslån på ett sätt, som obligationsinnehafvarne erkänna hafva goda skäl för sig och som hvarje obligationsinnehafvare måste finna vara i sin fördel att bifalla. Man vill nu, att staten skall komma och vid en sådan uppgörelse fordra för sig en förmån framför dem, som äro med staten juridiskt fullkomligt likställda. Det betraktas vid hvarje uppgörelse af detta slag som en mycket tvetydig ståndpunkt, om en fordringsegare skulle försöka genom särskilda förbehåll skaffa sig en förmån på öfriga fordringsegares bekostnad. Det borde icke vara staten, som handlar så, och, i motsats mot hvad den föregående talaren påstod, anser jag, att bolaget hvarken kan, får eller vågar acceptera det föreslagna villkoret, af det enkla skälet att derigenom betydligt försämras den pant, de öfriga obligationsinnehafvarne ega i jernvägen. Det är här icke fråga, mine herrar, blott om en magt, utan om positiva materiella fördelar. De koncessioner, som utdelades fordom, voro nemligen för koncessionsinnehafvarne betydligt fördelaktigare än de som nu utdelas. Från denna jernväg, som obligationsinnehafvarne fått till sig pantförskrifven, kunna ej på detta sätt de fördelar, som koncessionen innehåller, af staten återtagas till förmån för en enda obligationsinnehafvare, staten sjelf, ty derigenom skulle den valuta, som alla obligationsinnehafvarne hafva till sig pantförskrifven, betydligt förringas. Följaktligen kan icke bolaget ens våga antaga det ifrågavarande villkoret från statens sida. Hvad skulle blifva följden? Åtskilliga ha redan börjat, då man nu fått höra, att bolaget anser tiden inne att söka ordna sina affärer, att stämma det på konkurs på grund af dess förfallna kuponger. Om bolaget icke får rangera sina affärer, blir konkurs. Är detta skadligt för aktieegarne, är det i sjelfva verket ännu skadligare för obligationsinnehafvarne. För

*Om regering af
Bergslagens
jernvägsaktie-
bolags obligati-
ons-skuld*
(Forts.)

en del obligationsinnehafvare skulle det möjligen vara till fördel, för dem, nemligen, som spekulera på att komma åt affären för godt pris och som hafva styrka nog att på en offentlig konkursauktion inropa denna jernväg. Men *de* skulle då naturligtvis inropa den med bibehållande af den gamla koncessionen, och på den vägen skulle det således ej lyckas att få ändrad den koncession, som man här på en bakväg söker försämra. Och hvad man skulle uppnå vore bolagets ruin.

Har då detta bolag ur synpunkten af det allmännas intresse och, såsom någon nyss sade, ur den allmänna moralens synpunkt gjort sig förtjent af att så behandlas? Då jag varit med i en bankstyrelse, som innehar en betydlig del af dessa obligationer, ber jag få uttala det omdöme, som jag tror delas af alla, som varit denna jernvägs fordringsegare, att det är den med största omsorg och sparsamhet skötta jernväg vi hafva i vårt land. Förhållandet mellan trafikomkostnader och bruttointäkt är det vackraste någon jernväg kan uppvisa, det är nemligen ungefär 30 procent. Våra andra jernvägar få vara nöjda, om de kunna hålla driftkostnaden nere mellan 50 och 60 procent af intäkten. Men genom en noggrann förvaltning och ett genomgående sparsamhetssystem har denna jernväg lyckats hålla utgifterna så lågt, att den kan lemna 70 procent af bruttoinkomsterna till förräntning och amortering af skulderna. En sådan jernväg kan man sannerligen icke tala ondt om, särskildt då den, hittills åtminstone, måst ansetts förvaltas mycket mera för fordringsegarnes än aktieegarnes räkning, och efter som den visat sådana prof på öppenhet och redbarhet gent emot sina fordringsegare, att dess förtjenster i den delen alltid af dessa fordringsegare högt erkänts, naturligtvis icke minst nu, då den hunnit fram till den ståndpunkt, att det visar sig, att denna jernväg, som fordringsegarne väntat skulle blifva en förstörande affär — i det ögonblick då man beslöt i Riksdagen att inköpa obligationer för 6 millioner, var det väl icke många bland oss, som trodde annat än att dessa pengar skulle vara till större delen bortkastade — då det visar sig, säger jag, att denna bana nu har skött sig — låt vara med en liten oregelbundenhet, som jag icke juridiskt, men moraliskt vill försvara — så, att den nu är färdig att betala oss fullt. — Jag vågar påstå, att det är den briljantaste jernvägsaffär staten gjort; vi hafva här ett jernvägslån, som lemnat 5 procent och fortfarande skulle lemna 5 procent, och för dessa obligationer hafva vi icke betalat 100 för 100, utan blott 90 för 100.

Jag har intet att tillägga. Denna fråga ligger så klar. Med den aktning, som en hederlig affärsman har för sig och sitt anseende, skulle en privatman vid en sådan uppgörelse icke våga komma fram med ett sådant yrkande, som motionären vill att staten skulle här göra. Om staten skulle göra det, borde det väl rimligtvis endast vara för att uppträda som en hämnare och

straffare mot en egare, som handlat orättfärdigt, eller möjligen för att rycka bort denna jernväg från en oduglig och slösaktig förvaltning och sätta den i bättre händer? Intet af dessa skäl förefinnes. Alldeles tvärt om! Och då vi se på siffrorna, visar det sig, att bolaget, för att lyckas genomföra regleringsplanen, behöfver icke blott använda hvart enda öre af den inkomst det hittills haft, utan äfven gjort upp beräkningen, stödjande sig på en förhoppning om ökade inkomster, ty de nuvarande räcka icke till att betala hela annuiteten. De räcka till att betala full annuitet å statslånet och de ursprungliga obligationerna, men öfverskottet måste stiga ännu något mera för att kunna förränta de förfallna kupongerna. Således kommer detta bolag att under många och långa år fortfarande arbeta för sina kreditorer. Eftersom det icke finnes någon anledning att tro, att styrelsen hädanefter skall vara mindre samvetsgrann än hittills, och då vi icke kunna göra den framställning reservanten föreslagit, utan att efter min mening staten dermed skulle sätta en fläck på sin affärsheder, tror jag icke, att vi böra lägga bolaget några svårigheter i vägen. Jag upprepar, att det obligationslån vi lemnat det är den finaste jernvägsaffär staten gjort.

Om reglering af Bergslagens jernvägsaktiebolags obligations-skuld.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Jansson* i Krakerud, *Persson* i Heljebol, *Melin*, *Andrén*, *Winkrans*, *Liljeholm*, *Wijkander*, *Liljeqvist*, friherre *Nordenskiöld*, *Olsson* i Ornakärr, *Falk* och *Arhusiander*.

Vidare anförde:

Herr *Svanberg*: Till hvad redan blifvit sagdt i ämnet ber jag endast få tillägga, att, enär bolaget icke ifrågasatt någon ned-sättning i räntan eller annuiteten på statslånet, det här endast gäller en reglering af obligationssskulden, och härvid har bolaget för att tillgodose obligationsinnehafvarnes intresse gått så långt det kunnat och, såsom nyss antydts, äfven längre än det från början tänkt sig. I anledning af hvad fullmäktige i riksgäldskontoret anmärkt, har bolaget afstått från anspråket att aktie-egarne skulle erhålla någon utdelning, innan 5 procents-obligations-skulden blifvit till fullo amorterad. I fråga om obligationssskulden har sagts med rätta, att staten icke har någon annan eller bättre rätt än hvarje annan obligationsinnehafvare, och då samtliga dessa ansett för sig fördelaktigt att träffa denna uppgörelse och på sådan grund antagit densamma, skulle det vara mycket förvånansvärdt, om Riksdagen nu, då statsutskottet framhållit det förmånliga i uppgörelsen, skulle vilja fatta ett beslut, som kunde äfventyra frågans fall och föranleda bolagets försättande i konkurs, hvarigenom möjligen — jag säger *möjligen* — staten blefve tvungen att inköpa banan. Det kan ifrågasättas, huru vida det är så fördelaktigt att staten inköper enskilda jernvägar, och i denna kammare åtminstone hafva icke sympatierna för dylika

*Om regering af
Bergslagens
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionskuld.*
(Forts.)

inköp varit synnerligen stora. Jag ber dessutom få lemna den upplysningen, att, enligt hvad jag nyligen inhemtat i civildepartementet, regeringen vid fastställandet af sista trafiktaxan för bolaget bland andra vilkor äfven infört den bestämmelse, att, derest Kongl. Maj:t före den 31 december 1900 (då taxan upphör att vara gällande) funne skäl att fastställa särskilda afgifter för transporten af gods, som öfvergår emellan bergslagernas jernvägar å ena sidan samt statsbanan eller enskild jernväg, med hvilken samfärdseln förmedlas genom stambanan, å andra sidan, eller att eljest i dess helhet eller till någon del ändra nämnda taxa, bergslagernas jernvägsaktiebolag skulle vara skyldigt att ställa sig sålunda gifna särskilda taxebestämmelser till efterrättelse från den tidpunkt Kongl. Maj:t förordnar.

Häremot har, så vidt jag vet, bolaget icke haft någon erinran att framställa, och dermed kunna såväl motionären som reservanten i statsutskottet vara belättna. Jag ber få erinra, att denna bana icke har för staden Göteborg på långt när medfört så stora fördelar, som kanske mången från början der tänkt sig; deremot har den varit till stor fördel för de trakter, hvarigenom denna långa bana framgår. Såsom känt är, har äfven på senare tider bolaget och dess styrelse haft att kämpa med stora svårigheter för att få debet och kredit att gå i hop, och då nu ett förslag föreligger att få frågan löst på ett sätt, hvarigenom såväl statens som obligationsinnehafvarnes och aktieegarnes intressen tillgodoses, tror jag icke man bör lägga något hinder i vägen för samma förslags realiserande, utan tvärt om på allt sätt befordra detsamma. Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Gumælius: Efter de begge senaste talarnes yttranden är icke mycket att tillägga i frågan. Jag skulle visserligen i hufvudsak kunnat instämna med herr Herslow, men jag kunde icke direkt göra det, emedan jag ser saken i någon mån olika mot hvad han gör. Jag är ense med honom deri att, då Riksdagen år 1878 beslöt inköpa obligationer af bergslagernas jernvägsaktiebolag för nominelt nära 7 millioner kr. och faktiskt öfver 6 millioner kr. till kurs af 90 procent å nominella beloppet, var detta utan tvifvel ett mycket högt pris. Jag var då icke ledamot af Riksdagen, men jag vet, att mången inom denna kammare ansåg, att detta var en dålig affär för staten, och jag undrar icke derpå, ty man måste då tro, att åtminstone hälften af köpesumman var en present till bolaget, enär man vid samma tid kunde å fondbörsen både här och i Göteborg köpa dessa obligationer för knapast hälften af hvad staten betalte.

Herr Herslow har sagt, att denna jernväg skötes på ett utmärkt sätt, och deri instämmer jag till fullo. Jag har nu icke statsrevisorernas senaste berättelse till hands, men enligt den näst sista berättelsen har jag dock icke kunnat komma till så granna

siffror som herr Herslow, eller 30 proc. Jag tror, att det 1889 var 34 procent, men jag vill alls icke fästa mig dervid. Han sade äfven, att det funnits endast en liten oregelbundenhet i förvaltningen, som han för öfrigt vitsordade. Denna oregelbundenhet har emellertid fått Riksdagens godkännande mer än en gång, då statsrevisorerna fäst uppmärksamheten derpå. Jag har sjelf varit med derom, och jag är fortfarande af den åsigt, att denna oregelbundenhet icke var så liten. Bolaget gjorde nemligen en manöver, hvarigenom den räntebärande skulden omsattes till räntefri sådan, så att staten i närvarande stund har en fordran af $1\frac{3}{4}$ million i icke räntebärande kuponger. Detta skulle nu till viss grad godtgöras derigenom, att kupongfordran skulle göras till kapitalfordran, löpande med 4 procent ränta, ehuru obligationerna ursprungligen löpte med 5 procent. Staten skulle sålunda få ganska god säkerhet för sin kupongfordran. Mig synes, som om staten, i likhet med öfriga obligationsinnehafvare, borde gå in härpå. Det sades visserligen nyss, att *alla* obligationsinnehafvare antagit detta, men så är dock icke fallet, ehuru största delen af fordringsegarne gjort det.

För min del kan jag icke godkänna reservantens förslag. Jag medgifver visserligen, att det vore en ekonomisk fördel för staten, om man kunde genomföra någotdera af de utaf motionären föreslagna alternativen, antingen genom att sätta knifven på strupen på bolaget och tvinga det att antaga de vilkor, som bolaget år 1886 förklarade sig icke kunna antaga. Genom omsättning af kupongskulden skulle bolaget i alla fall förtjena omkring 25,000 kronor årligen, hvilket nog för detta fattiga bolag är något att tänka på. Bolaget ansåg emellertid 1886, att den ursprungliga koncessionen var mera värd än denna vinst, och det är troligt, att styrelsen icke heller nu skall gå in derpå. Då kommer det andra alternativet, som ju äfven kunde vara fördelaktigt för staten, eller att genom afslag på denna framställning drifva bolaget till konkurs. Staten skulle då komma i valet mellan att köpa jernvägen eller icke. Jag tager för gifvet, att staten skulle kunna köpa banan på fördelaktiga vilkor. Denna fördel tror jag dock icke staten bör önska sig, och detta alternativ kan staten icke drifva. Här är i sjelfva verket fråga om en ackordsuppgörelse, och hederligt folk brukar då icke att vid sidan om de föreslagna villkoren söka vigilera sig till några särskilda förmåner. Sådant anses icke honnett. Jag är också öfvertygad om, att Riksdagen skall tillse, att det beslut, som fattas, är fullt honnett, detta så mycket hellre, som staten i alla fall har fördel häraf i vidsträcktare mån än man förut kunnat vänta.

Jag har alltså endast velat reservera mig mot hvad jag ansåg vara för mycket loford i fråga om detta bolags förvaltning, ty absolut felfri är denna icke. Deremot vill jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts af statsutskottet förordade förslag.

*Om reglering af
Bergslagens
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionsskuld.*
(Forts.)

Om reglering af
Bergslagernas
jernvägsaktie-
bolags obligati-
onsskuld.
(Forts.)

Herr Ljungman: Beträffande hvad nu blifvit anfördt om att bolaget icke ingick på de år 1886 föreslagna villkoren, vill jag nämna, att då var det fråga om ändring i villkoren för statens rätt att inlösa bolagets jernvägar. Dessa villkor ansåg bolaget nemligen vara allt för oförmånliga, hvilket bolaget så mycket hellre kunde göra, som jernvägen genom vestkustbanans anknjtning hade att emotse en långt större trafik än förut. Styrelsen måste äfven taga hänsyn till att möjligen de utländska obligationsinnehafvarne kunde misstänka, att denna förändring af koncessionsvilkoren afsåg, att staten till allt för billigt pris skulle kunna sätta sig i besittning af jernvägen. Nu är det icke fråga om några eftergifter från bolagets sida, som kunde afse att minska jernvägens värde eller underlätta möjligheten för staten att inlösa densamma, utan endast om en obetydlig eftergift, hvarigenom denna jernväg skulle blifva likställd med de flesta andra enskilda jernvägar inom landet. De skäl, som herr Svanberg anförde mot reservationen, synas mig sålunda snarare tala för än mot densamma. Jag anser, att man har rätt fordra, att bolaget uppfyller sina förbindelser, såsom staten sina, men vill bolaget nu hafva några extra fördelar, är det väl icke på något sätt ogrannlaga att därför uppställa ett villkor, som icke afser att bereda staten några pekuniära fördelar. Jag vill också fästa uppmärksamheten derpå att, då det för några år sedan var fråga om en konvertering af det till Kristianstad—Hessleholms jernväg beviljade lån, afslogs detta först af denna kammare och sedan vid gemensam votering, just därför att man ansåg, att bolaget borde uppfylla sina förbindelser på samma sätt som staten fullgjort hvad den åtagit sig gent emot bolaget.

Jag tror alltså, att kammaren kan utan någon risk bifalla reservationen. Den afser icke att skada bolaget, endast att beröfva bolagsstyrelsen en magt, som skulle kunna missbrukas.

Herr E. G. Boström: Då här blifvit yttradt, att fullmäktige i riksgäldskontoret enligt det afgifna utlåtandet varit för en sådan bestämmelse, som reservationen innehåller, ber jag få säga att, då fullmäktige fingo från Kongl. Maj:t mottaga remiss med uppdrag att afgifva utlåtande i denna sak, voro fullmäktige naturligtvis skyldige att lemna en så fullständig utredning af ärendet som möjligt, och de måste sålunda äfven meddela, att den af 1886 års Riksdag medgifna rätt för jernvägsbolag att erhålla nedläggning i räntan, hvarvid dock vissa bestämmelser i koncessionsvilkoren skulle intagas, icke blifvit af bolaget begagnad. Då Riksdagen bestämde detta villkor, var det naturligtvis därför, att det ansågs för staten fördelaktigt. Men att deraf draga den slutsatsen, att fullmäktige för sin del tillstyrkt ett sådant villkor nu, det synes litet vågadt, i synnerhet som man litet nedanför på samma sida 7 kan se, att fullmäktige tillstyrkt bolagets nu framställda

begäran, under förutsättning att öfriga obligationsinnehafvare inginge in derpå.

De år 1886 bestämda vilkor gälde för lån, som jernvägsbolag erhållit af staten, men här är icke fråga om lån i vanlig mening, utan staten är endast participant i ett obligationslån, och faktum är, att på dessa obligationer har staten ännu icke förlorat något, ty staten har, såsom vi veta, fått sina obligationer för 90 procent af nominella värdet samt fått ut alla amorteringsbelopp till pari, och har nu utsigt att få jemväl den oguldna räntan i räntebärande obligationer.

Det är sålunda påtagligt, att antagande af förslaget innebära en fördel för staten. Att det vore ytterligare en fördel att äfven få koncessionsvilkoren ändrade, såsom år 1886 begärdes, det kan icke bestridas, men man kan nu icke rimligtvis begära det. För öfrigt instämmer jag i hvad herrar Herslow och Gumelius yttrat om otillbörligheten att staten på detta sätt sökte bereda sig fördelar, samt anhåller för min del om bifall till utskottets förslag.

Herr Ersson i Vestlandaholm: Då reservanten ansåg, att jag något för skarpt försvarat utskottets utlåtande och såsom skäl för denna sin åsigt åberopade fullmäktiges i riksgäldskontoret motivering för dess yttrande i ämnet, skall jag be att äfven få fästa uppmärksamheten på klämman i detsamma. Den återfinnes på samma sid. 7 och lyder sålunda:

»Med afseende å de uppoffringar, delegarne i bolaget fått vidkännas för åstadkommande af ifrågavarande, för det allmänna viktiga trafikförbindelse, syntes emellertid fullmäktige hvad fullmäktige anfört rörande föreliggande förslag till reglering af bolagets obligationsskuld likväl icke, derest öfriga obligationsinnehafvare inginge på detsamma, böra utgöra hinder för antagande äfven från statens sida af förslaget.»

Herr Sven Nilsson: Jag behöfver knappast tala för utskottets förslag efter det varma försvar, som kommit det till del från åtskillige talare. För mig ställer sig frågan så, att jag i olikhet med herr Ljungman har den bestämda öfvertygelse att, om icke detta förslag antages, går hela öfverenskommelsen om intet, och bolaget kommer då i den ställning, att det kan blifva fråga om, huruvida icke staten måste köpa banan. Detta skulle enligt min åsigt vålla staten stor förlust; hvilket deremot icke blefve följden, om utskottets förslag antoges, just därför att staten i så fall får ut sin fulla rätt.

Hvarför jag har någon anledning tro, att icke bolaget skall gå in på det vilkor herr Ljungman föreslagit, är därför att då man erbjöd bolaget att få en räntenedsättning — således en stor fördel mot en förlust för staten — för den händelse det ville gå in på vilkoret om samtrafik, afslog bolaget detta erbjudande. Nu

*Om reglering af
Beryslagernas
jernvägsaktie-
bolags obliga-
tionsskuld.*

är icke förhållandet så, att staten skulle komma att lida någon förlust. Nu vinner den en fördel, och jag kan då icke föreställa mig att, då bolaget förra gången icke ville gå in på föreslaget, det nu skulle kunna anses vara hågadt att gå in på detsamma.

Hvad Kristianstad—Hessleholms jernväg beträffar, var förhållandet det, att bolaget ville inbetala hela sin skuld till staten, emedan bolaget anser räntan till staten för hög. Det var då ej underligt att ett sådant förslag afslogs.

Hade man i fråga om här ifrågavarande jernväg uppstått det vilkor om samtrafik, som herr Ljungman föreslagit, då jernvägen byggdes, hade det varit fullkomligt riktigt att ett sådant vilkor af bolaget bort uppfyllas. Men nu vågar jag för min del påstå, att det icke är den ringaste utsigt att bolaget skall gå in på ett sådant vilkor, och därför anhåller jag om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Persson i Mörrarp: Det har blifvit sagdt så mycket till försvar för statsutskottets förslag, att det knappast behöver tilläggas något vidare; men jag vill dock med anledning af herr Ljungmans sista anförande säga, att om staten vore ensam fordringsägare, då hade herr Ljungman rätt i att staten kunde föreskrifva särskilda vilkor för bolaget vid reglering af denna lånefråga. Men så är icke fallet, och det är nu upplyst, att staten står i samma ställning som de öfriga obligationsinnehafvarne, och då bör icke staten betinga sig några vilkor framför öfriga obligationsinnehafvare.

Medan jag har ordet vill jag också nämna något, som jag tror icke förut blifvit tillräckligt framhållet, och det är, att de liquidationer, som ifrågavarande jernvägsbolag gjort på sin skuld till statsverket, under loppet af flera år varit föremål för anmärkningar och framställningar än i den ena än i den andra formen. Dessa anmärkningar torde nu komma att förstummas, då genom det förslag, som här föreligger, all nöjaktighet i afseende å regleringen af bolagets skulder bör kunna vinnas; och då synes det mig hvarken rimligt eller billigt att äfventyra detta förslags fall.

Det är hufvudsakligen på dessa grunder och på grund af hvad som förut blifvit anfördt, som jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

Föredrogos, hvart efter annat, och bifölls statsutskottets nedan-nämnda utlåtanden:

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra militiebostället n:o 2 Söndraby i Kristianstads län;

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från kronoegendomen Stora Kungsladugården n:o 1 om 8 mantal i Södermanlands län:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Nedre Kjellsby med Kyrkotegen i Göteborgs och Bohus län; och

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag af ett område af Engelholms vestra kronoplantering i Kristianstads län.

§ 10.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande, n:o 5 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels framläggande af förslag till inrättande af en frilagersinstitution, dels ock utredning af frågan om inrättande af en svensk frihamn vid Öresund.

§ 11.

Härefter företogs till behandling lagutskottets utlåtande n:o 31 i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet. Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Frågan om ordnandet af väghållningsbesväret å landet hade jemväl vid innevarande riksdag gjorts till föremål för flera framställningar. Så hade i Första Kammaren väckts och till lagutskottet remitterats tvenne motioner i ämnet, den ena, n:o 3, af herr *A. Helander* och den andra, n:o 28, af herr *J. N. Biesért*, hvarjeme Andra Kammaren till utskottet öfverlemnade tio särskilda motioner. Dessa motioner hade afgifvits af herr *O. Erickson* i Bjersby, n:o 15, herr *P. Nilsson* i Råby, n:o 40, herr *J. Bengtsson* i Gullåkra, n:o 46, herr *E. P. Jonsson* i Myre, n:o 61, herr *J. W. Lindh*, n:o 63, herr *Oscar Larsson*, n:o 78, herr *Folke Andersson*, n:o 80, herr *J. Johansson* i Thorsberg, n:o 83, herr *G. F. Östberg*, n:o 124, och herr *Ollas A. Ericsson*, n:o 156.

Med anledning af ifrågavarande motioner hemställde utskottet, att Riksdagen måtte för sin del antaga ett inom utskottet uppgjort och i utlåtandet intaget förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

För att yttra sig angående föredragnings sättet af detta ärende hade ordet begärts af

Herr Wester, som nu i sådant afseende anförde:

Vid 1889 års riksdag, då denna fråga behandlades, beslöts i

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

afseende på föredragnings sättet, att man först skulle behandla § 5, derefter § 82, sedan § 1 och så fortsätta i ordningsföljd. Dessa §§, den 5:te och den 82:dra, handlade om indelning i väghållningsdistrikt. Det var alldeles naturligt, att då, när frågan var fullkomligt ny, när det skulle bestämmas om fullkomligt nya grunder för väghållningsbesvärets utgörande, dessa §§, som utgöra en af grundvalarne, togos först till behandling. Men då denna kammare godkänt dessa grunder, och då det nu af lagutskottet framlagda förslaget hvilat på samma grunder, synes mig en sådan anordning med föredragningen icke vara nödvändig, hvaremot jag tror att frågans behandling skall underlättas, om föredragningen sker paragrafvis från början, så att man börjar med § 1 och så går vidare i ordning. Derfor hemställer jag, att föredragningen måtte på det sättet verkställas.

Vidare tillåter jag mig anhålla, att om kammaren skulle komma att i vissa delar återförvisa förslaget, att lagutskottet må lemnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling föreslå sådana jemkningar, som i de öfriga paragraferna kunna blifva en följd af kammarens beslut i de återförvisade paragraferna.

Hvad herr *Wester* sålunda föreslagit bifölls af kammaren.

I följd häraf föredrogs till en början § 1 af utskottets lagförslag, hvilken § godkändes.

§§ 2—4 äfvensom *rubriken* till kap. I Godkändes.

§ 5
Godkändes.

För § 6 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningssskogar, dock att äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

b) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

c) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst åtta hundra kronor, äfvensom staten tillhörig dylik fastighet, så vidt inkomst deraf drages och taxeringsvärdet uppgår till minst nyss nämnda belopp;

d) inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför bevillning till staten utgöres, dock med undantag för

1:o inkomst af kanal, jernväg och annan farväg,

2:o inkomst af skeppsrederi och sjöfart,

3:o) inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjänstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån; och

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.
(Forts.)

4:o) inkomst, som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet.

Häremot hade i afgifven reservation herrar *Folke Andersson, H. Andersson* i Nöbbelöf, *J. Anderson* i Tenhult, *Mankell* och *Näslund* yrkat, att mom. *d)* borde erhålla följande lydelse: »*d)* inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför bevilling till staten utgöres, dock med undantag för:

1:o) inkomst af kanal, jernväg och annan farväg;

2:o) inkomst af skeppsrederi och sjöfart; genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjänstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån, som ej uppgår till två tusen kronor; och

3:o) inkomst, som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet».

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr *Anderson* i Tenhult: Såsom synes af reservationen, hafva inom utskottet olika åsigter sökt göra sig gällande rörande senare delen af den nu föredragna paragrafen, nemligen den delen, som afser, huruvida inkomst af allmän eller enskild tjänstebefattning såväl som af andra uppdrag bör i någon mån deltaga i de allmänna vägarnes underhåll. Det är icke så få tjänstemän och andra på landet bosatta personer, som hafva rätt stora inkomster på samma gång som de hafva icke så liten nytta af de allmänna vägarne. Derfor har jag ansett, att de borde deltaga i kostnaderna för vägunderhållet. Det finnes många tjänstemän, som äro bosatta på landet och hafva rätt stora löner, såsom prester, domare, kronofogdar, länsmän, skogstjänstemän, disponenter vid bruk, grufvörfvare m. fl., hvilka alla begagna vägarne och kanske mycket mera än mången jordbrukare. Då jag fortfarande har den uppfattning, att sådana personer böra för sin inkomst deltaga i vägunderhållet, skall jag yrka att ett sådant tillägg göres vid denna §, som i den afgifna reservationen framstälts.

Herr *Wester*: Det nu föreliggande förslaget till lag torde vara ett af de svåraste att genomföra, därför att dervid så många stora och alldeles motsatta intressen göra sig gällande. Det är här fråga om att till vissa delar befria jordbruket från en börda, som vidlåder detsamma, och kasta öfver denna börda eller en del deraf på andra beskattningsföremål. Vid sådant förhållande får man icke, om man vill finna någon möjlighet att få förslaget igenom, åberopa hvad man tycker vara absolut rätt, utan man måste se till hvad billigheten bjuder och hvad möjligen kan ernås.

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

Med andra ord, det är icke skäl att de, som nu drabbas af tyngden, fordra för mycket, utan det är klokare, att de nöja sig med den ersättning, som kan bjudas, för att sålunda komma in på en väg, der det sedermera i framtiden står dem fritt att gå vidare. Dessa åsikter hafva också gjort sig gällande, allt sedan denna fråga började behandlas. Den har nemligen varit på tal i mycket lång tid. Men det egentliga upphofvet till det lagstifningsarbete, som nu håller på att göras, är riksens ständers underdåniga skrifvelse vid 1865—1866 årens riksdag. Deri anhöllo riksens ständer, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbete ett förslag till väghållningsbesvärets ordnande, och att detta skulle fotas derpå att »skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret borde utsträckas icke blott till fastigheter af alla slag, utan till en hvar, till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person», men att dervid likväl borde »medgifvas dels vissa undantag med afseende å tjenstemäns löner och pensioner samt några andra med dem jemförliga inkomstitlar, dels måhända vissa modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet.» På dessa grunder har vägkomitén utarbetat sitt förslag, och det förslaget har af Kongl. Maj:t med vissa ändringar blifvit förelagdt 1887 års Riksdag, ehuru det ej då kom att behandlas, samt sedan 1889 års Riksdag.

På detta förslag har särskilda utskottet vid 1889 års riksdag grundat sitt utlåtande och likaså nu lagutskottet. Inom utskottet yppade sig redan vid 1889 års riksdag meningsskiljaktigheter just i afseende på denna punkt om löntagare och pensionärer. Så väl komitén och Kongl. Maj:t — hvilken likväl hade paragrafen uppställd på annat sätt och icke nämnde dem uttryckligen — som pluraliteten inom utskottet ansågo emellertid, att löntagare och innehafvare af pensioner icke borde deltaga i detta besvär.

En af grunderna för deltagandet i väghållningsbesväret är den nytta, man medelbart eller omedelbart har af vägarne hållande i godt stånd. Det är visserligen sant, att löntagare, som äro statens tjenstemän, färdas mycket på vägarne och slita dem, men man bör komma i håg, att de då färdas i sin tjenst och för allmän räkning, och att de få göra en stor del af dessa resor utan ersättning. Reservanterna hafva föreslagit, att löntagare skulle vara fria, derest icke deras inkomster uppginge till 2,000 kronor. Jag medgifver, att ett sådant yrkande från deras synpunkt kan hafva något skäl för sig, men jag hemställer ändå, om det, då man ser på billigheten, kan vara riktigt att ålägga dem ett sådant bidrag. Hvad åter pensionärer och undantags-hafvare angår, så anser jag det bestämdt orätt att pålägga dem denna börda, ty de slita icke vägarne, och om de hafva pension eller undantag — låt vara att det uppgår till öfver 2,000 kronor — så är det dock icke större, än att de icke böra abetungas med bidrag till saker, hvaraf de icke hafva någon nytt.

På dessa grunder yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Som herrarne se af betänkandet, har jag jemte några andra ledamöter af utskottet reserverat mig mot denna paragraf. Jag kan nemligen icke finna, att, när man skall göra jemkningar i fördelningen af detta besvär, något skäl förefinnes, att icke alla de personer böra deltaga i underhållet, som begagna sig af vägarne.

Utskottet har i denna paragraf föreslagit, att, bland andra, de skola deltaga i underhållet, som skatta för inkomst, det må vara af arbete eller kapital. Jag kan under sådana förhållanden för min del icke fatta, att en person, som uppbär och skattar för inkomst af arbete, skall deltaga i kostnaderna för vägunderhållet, under det personer, som äro i statens eller enskild tjänst, äro från sådant deltagande befriade. Det finnes icke någon rimlig anledning till ett sådant förhållande, att därför, att de uppbära sin inkomst i form af lön, de skola vara befriade, men att, om de uppbära tillfälliga inkomster, de skola deltaga i detta besvär. Det har blifvit sagdt, att det är fullkomligt orättvist att personer, som hafva pensioner, gratifikationer eller lifräntor, skola deltaga i vägunderhållet. Jag kan medgifva, att dessa personer gerna kunde vara befriade, och jag skall också kunna vara med om en modifikation i nämnda afseende. Men jag har föreställt mig, att då Första Kammaren naturligtvis håller på utskottets förslag, så skulle man, om Andra Kammaren bifölle reservanternas hemställan, kunna få till stånd en sammanjemkning, så att löntagare finge deltaga i vägunderhållet, medan deremot pensionärer m. fl. blefve befriade. För min del skall jag icke hålla på det, men lika litet kan jag försvara, att en person, som har inkomst af lön, skall vara befriad från deltagande i vägunderhållet, medan deremot den, som har sina inkomster på annat sätt, skulle deri deltaga. Detta vore icke fullt konsekvent, och därför, nerr talman, ber jag att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Näslund: Då jag icke kan finna någon rimlig och rättvis grund att, såsom utskottet föreslår, utesluta löntagare från deltagande i vägunderhållet, i synnerhet som utskottet föreslagit, att för öfrigt alla, som skatta för inkomst af minst 1,000 kronor, skola hafva samma skyldighet, så har jag biträdt den af herr Hans Andersson m. fl. afgifna reservationen. Löntagarnes uteslutande förefaller mig så mycket obilligare, som ju reservanternas hemställt, att derest lönen icke uppgår till minst 2,000 kronor löntagarne skulle vara fria. En person, som är taxerad för inkomst till 1,000 kronor, får deltaga i vägunderhållet, men han kan hafva mycket svårare att komma till detta taxeringsbelopp än den, som sitter med 3-, 4- à 5,000 kronors lön. Af denna anledning finner jag mig föranlåten att yrka den ändring i utskottets förslag, att äfven hvarje löntagare, eller alla de i momentet uppräknade, nu fritagne, som ega en löneinkomst af minst

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.*
(Fortis.)

Om ordmandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

2,000 kronor, äfven må vara pligtige att deltaga i kostnaden för vägunderhållet.

Herrar *Gunnar Eriksson* och *Nydahl* instämde häruti.

Herr vice talmannen Danielson: Jag skall be att få förena mig med reservanternas yrkande i denna punkt, sådant det först framstälts af herr Johan Andersson. Jag skulle kunna påstå, att för den händelse reservanternas förslag icke vinner Riksdagens bifall, skulle hela den ort jag tillhör, ja, hela ön kanske, icke få en enda krona mer i bidrag till detta vägunderhåll än nu, och hvad skall det då tjena till att ställa till med hela denna apparat, att hålla vägstyrelse och göra uppskattningar och debiteringar, och på så sätt följa lagens bestämmelser? Det kan icke vara rätt, och jag anser därför, att, om en förändring i lagen antages, man bör gå så långt som reservanterna hemställt.

Herr Wester nämnde, att man borde hafva öfverseende med tjänstemännen, emedan de resa i tjensteärenden. Men jag ber få påpeka, att de fleste af tjänstemännen, som äro boende på landet, nemligen kronofogdar och länsmän, hafva i de flesta fall betaldt för sina resor, så att om de resa i tjensteärenden, så hafva de så mycket mera i inkomst, och jag tycker därför, att det är billigt, att de få deltaga i vägunderhållet. Jag vill också nämna, att om en sådan bestämmelse icke kommer in, det blir åtskilliga orter utom min, som icke få den ringaste nytta af lagen, utan blott ökade utgifter, och skulle här utskottets förslag antagas, så borde längre fram i lagen i de paragrafer, som handla om vintervägar och sommarvägar, stadgas att de väghållningsskyldige ega rätt att på annat sätt uppehålla vägen, ty eljest få de blott ökade utgifter utan motsvarande nytta, och hvartill skulle då en lagförändring tjena?

Det är med tanke på dessa förhållanden, som jag, herr talman, ber att få yrka afslag å utskottets hemställan och förena mig i reservanternas förslag.

Herr Halvar Eriksson i Elgered: De grunder, från hvilka utskottet måste hafva utgått, för att kunna bevisa giltigheten af den formulering af denna paragraf, som utskottet uppställt, äro tvenne alternativ. Antingen å ena sidan måste utbetalningen utgå efter billighet och rättvisa; eller också å andra sidan efter som hvar och en kan antagas hafva olika intresse i att begagna sig af vägen. Hvad det första alternativet angår, att kostnaden skulle utgå efter billighet och rättvisa, så är det aldeles uppenbart att utskottet *icke följt* den grundprincipen, då hvarje fastighet, d. v. s. icke jordbruksfastighet, som eges af en mindre handtverkare eller andra, skall vara bestämd att deltaga i utbetalningen, om blott taxeringsbeloppet uppgår till 800 kronor; då deremot embets- och

tjenstemän enligt mom. d) i 3:dje punkten räknats till sådana undantag, som blifvit befriade derifrån, om äfven deras inkomster uppgå till högre belopp än 10,000 kronor. Jag säger ännu en gång att detta visar ju bestämdt, att det icke följts billighetens och rättvisans grunder om en jemn fördelning efter förmågan att bära dessa bördor.

Hvad nu det andra alternativet beträffar, att det skulle vara allt efter som hvar och en begagnar sig af vägen, som kostnaden skulle utgå, så tror jag icke heller att man följt den grundsatsen. Låt vara att, enligt mitt förmenande, den grundsatsen icke kan vara lämplig och hållbar, så synas dock herrarne hafva svårt att komma derifrån, därför att jordbrukarne ensamt under långa tider burit denna tunga och dessa onera; och därför lär det vara svårt att komma ifrån hvad man en gång fasthållit vid. Men jag tror icke att det är en rättvis fördelning med afseende å de olika skatteobjekt, som böra deltaga i vägunderhållet, att bidragen skola utgå i proportion efter som hvar och en färdas å vägen, utan, då hvarje enskild medlem af samhällskroppen är att betrakta som en del af det hela, böra alla skatter och onera — såväl till stat som kommun — fördelas *endast* efter hvars och ens förmåga att bära dem. Men om man förutsätter att det gått bestämma kostnadsbeloppet, efter som hvar och en begagnar vägen så har man icke heller följt den principen. Det kan exempelvis finnas en enka — vi antaga en enka — som är taxerad för 1,000 kronors inkomst af kapital. Hon har icke mer att lefva af än denna kapitalinkomst. Hon har familj — kanske flera små barn — att försörja, och dessa inkomster, för så vidt hon icke vill att kapitalet skall minskas, måste hon lefva af, under tarfliga omständigheter. Hon måste bidraga till vägunderhållet, då deremot en embetsman med 10,000 kronors inkomst är fullständigt befriad. Jag frågar herrarne, vilkendera af dessa båda, som möjligen mest kan antagas begagna sig af vägen? Och om man följt den grundsatsen, att betalningen skall utgå i mån som en hvar kan antagas begagna vägen, så finner jag icke att det slår in.

Således finner jag icke, att hvad utskottet under mom. d) i tredje punkten upptagit såsom undantag från vägunderhållskyldigheten är rättvist. Och när därför reservanterna i tredje punkten hemställt, att inkomst öfver 2,000 kronor skall icke längre vara befriad från omnämnda kostnad, kan jag icke annat än instämma i det förslaget, då yrkande derom är gjordt, ehuru jag får för min del erkänna, att jag velat gå ändå längre. På grund af dessa skäl anhåller jag, herr talman, om bifall till reservanternas förslag.

Herr O. Jonsson i Hof: Ja naturligt är, att om hvarje subjektiv åsigt får göra sig gällande vid stiftande af en lag sådan som denna, skall det knappt vara möjligt att åstadkomma en sådan lag. Ty med så många olikartade intressen, som här möta,

*Om ordnandet
af vägunderhållnings-
besväret på
landet.*
(Forts.)

Om ordnandet
af våghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

skulle det vara nästan omöjligt att ställa stadgandena så, att icke i dessa ett och annat fall skulle komma att blifva oegentligt. Och de jemförelser, som den siste talaren framstälde, visa nog att det kunde möjligen varit bättre formulering i paragrafen än hvad det är. Men jag vågar lika fullt bifalla paragrafen, sådan den föreligger. Ty jag ber herrarne tänka efter, huru situationen artade sig vid behandlingen af denna lag, då den 1889 var före. Då hade Kongl. Maj:t framlagt proposition i ämnet för Riksdagen. Men förslaget föll likafullt i Första Kammaren, trots det att det var eu proposition i ämnet, som stöddes af regeringen, då detta betänkande deremot endast grundar sig på enskilde motionärens framställningar.

Om man derjemte tager i betraktande, att denna kammare nu först skall afgöra betänkandet, och derefter Första Kammaren behandla detsamma, så vågar jag påstå att, om man verkligen vill hafva frågan igenom i den hufvudsakliga rigtning, som förslaget omfattar, så är den enda kloka ståndpunkten att taga lagen sådan den föreligger. Då kommer Första Kammaren i en obehagligare ställning, om den afslår paragrafen, än om bestämmelserna i paragrafen blifvit ändrade af Andra Kammaren. Men om lagen blir oförändradt antagen af Andra Kammaren, gifver detta ett så starkt stöd åt saken, att enligt min tanke det finnes förhoppning om, att lagen skall blifva antagen äfven af Första Kammaren. Jag tror därför att, om det också finnes en och annan brist i förslaget, det skall kunna antagas i egenskap af sammanjemkningsprodukt. Och denna sammanjemkningsprodukt är enligt min tanke det enda, som kan gå igenom i båda kamrarna. — Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Häruti instämde herr *Olsson* i Ornakärr.

Herr Bengtsson i Gullåkra yttrade: Som motionär i denna sak, kan jag naturligtvis icke för min del vara annat än tacksam mot utskottet för det sätt, hvarpå min i kammaren väckta motion angående vägfrågan blifvit behandlad. Och jag ber att äfven till dem, som reserverat sig mot vissa paragrafer i betänkandet, få uttala min tacksamhet. Ty reservationerna äro i vissa fall i öfverensstämmelse med det yrkande jag gjort i min motion, och jag kan icke neka till att de skäl, reservanternas framhållit, äro fullt giltiga. Jag gillar dem själf. Men icke dess mindre är jag i likhet med siste talaren af den åsigt, att man icke får lof att sträcka anspråken allt för långt.

Då jag gjorde mina yrkanden i motionen, gjorde jag en del af dessa på grund af det beslut, som Andra Kammaren fattade vid 1889 års riksdag rörande denna fråga. Men Första Kammaren ville icke då vidkännas det framlagda förslaget. Således är det väl icke tänkbart, att, om Andra Kammaren skulle vidhålla sitt

beslut, eller reservanternas, Första Kammaren skulle vara med derom. Jag tror därför att klokheten bjuder, att man jemkar med sig ett litet grand. Jag erkänner att anspråket är rättmätigt från vår sida. Men det är en sak att *hafva* rätt och en annan att *få* rätt. Det är två skilda saker; och man får därför i vissa fall gå till mötes och taga en medelväg. Och det får man göra här, om man vill att jordbruket skall få någon ändring i det bestående och på samma gång bidrag från andra beskattningsföremål, som man önskar.

Väl är det anmärkt, att jordbruket icke skulle hafva något gagn af denna lag rörande väghållningsbesvärets ordnande. Jo, mine herrar, denna lag innehåller bland andra en fördel, som jag för min del anser vara af lika stort värde som att en del andra beskattningsföremål komme att deltaga i väghållningsbesväret. En sådan fördel för jordbruket är den, att man får vägen skiftad efter en mera rättvis grund, än hvad vi nu hafva; och jag vågar påstå, att den saken är lika vigtig som den andra. För egen del vågar jag uttala i kammaren, att om lagen går igenom, skall jag för min egendom få betydligt längre väg, än som jag nu har. För närvarande har jag icke hälften så lång väg, att underhålla som en af mina grannar, hvilkens egendom är lika stor med min. Under sådana förhållanden anser jag att man bör vara tillmötesgående. Ty det är tydligt och klart, att fordrar man rättvisa i förhållande till andra beskattningsföremål, så måste jordbrukarne vara tillmötesgående och skipa rättvisa bland sig sjelfve i främsta rummet.

Jag vill icke vidare orda om det af reservanternas uppställda förslaget. Men jag anhåller likväl, att de icke måtte hålla allt för hårdt derpå. Ty då kan det hända att lagförslaget faller, enär möjligen Första Kammaren resonerar som så, att, då Andra Kammaren vidblifvit sin förra ståndpunkt, så bör Första Kammaren göra det också. Jag tror icke det är klokt, om man här besluter så, att Första Kammaren skulle få ett sådant skäl för afslag. Utan i likhet med den förre talaren är jag äfven öfvertygad om, att Andra Kammaren bör taga förslaget sådant som det föreligger. Om så sker, förstår jag icke huru Första Kammaren med heder skall komma ifrån lagen, då icke mer än en af dess ledamöter reserverat sig emot lagförslaget. — Jag skall således, herr talman, anhålla att få instämma i det af den näst föregående talaren gjorda yrkandet.

I detta yttrande instämde herrar friherre *von Schwerin*, *Anderson* i *Hasselbol*, *Olson* i *Stensdalen*, *Andersson* i *Lysvik*, *Persson* i *Heljebol*, *Nilsson* i *Vrångebol*, *Lasse Jönsson*, *Petersson* i *Boestad*, *Andersson* i *Löfhult*, *Andersson* i *Intagan*, *Åkerlund*, *Wahlgren*, *Holm*, *Bromée* och *Hellgrén*.

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)*

Herr Nordin: Hvad vidkommer reservanternas förslag, att de som hafva inkomst af lön uppgående till 2,000 kronor och derutöfver skulle deltaga i väghållningsbesväret, så anser jag det med all billighet och rättvisa förenadt. En talare har sagt, att jordbrukarne här vid lag icke hafva någon rätt. Hvad rätten i denna fråga vidkommer, så tyckes den vara så beskaffad, att saken blifvit rätt, bara den är gammal nog. Således, om bönderna nu kunde komma ifrån tungan, och bördan komme på andra, som finge bära den lika länge som jordbrukarne burit den, så blefve det lika rätt för dessa senare att ensamt bära den, som det nu anses vara för bönderna. Denna argumentation kan således icke hålla stånd, utan jag anser det vara fullt rättvist, att den som har löneinkomst af 2,000 kronor och derutöfver deltagar i vägunderhållsskyldigheten.

Men det finnes äfven en annan orättvis punkt i utskottets förslag, neml. § 6 mom. c), der det heter: »att annan fastighet, hvarför bevilling till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst åtta hundra kronor», skall också deltaga. Jag vill göra kammaren uppmärksam på, att detta torde leda till en orimlighet åt motsatt håll. Om man tänker sig en piga, som under många år genom flit och försakerelser samlat så pass kapital, att hon på gamla dagar kan skaffa sig en stuga, taxerad till 800 kronor, då skulle således hon bidraga till vägunderhåll och vägbyggnad. Jag kan icke tänka mig annat, än att detta skulle öfvergå till den allra befängdaste orimlighet.

Vid byggandet af en kyrka i en liten församling, som jag särskildt känner, belägen i Ångermanland, uppgick kyrkobyggna- den till ofantliga kostnader. Der blef taxeringen under byggnadstiden sådan, att gamla flickor fingo deltaga i byggandet nästan lika med små bönder. Så skulle det gå här på samma sätt, om detta förslag blefve lag. Skilnaden blefve endast den, att man finge en orättvisa motsatt den, som hittills varit rådande.

Herr Sven Nilsson Jag skall be att få tillkännagifva, att jag är fullkomligt öfverens med reservanterna om det rättmätiga i deras framställning och skulle icke hafva något emot, om man nu genomförde ett förslag, sådant som reservationen innehåller. Men jag har mina tvifvelsmål om att man skulle kunna lyckas deri, just därför att man här ser — hvilket är något synnerligen ovanligt — ett betänkande, som icke är åtföljdt af mer än en enda reservation från en första kammar-ledamot. När Första Kammarens utskottsledamöter gått så till mötes, tror jag för min del det vara Andra Kammarens pligt att också gå till mötes, i fall dermed något kan vinnas i Första Kammaren. Om detta förslag kan tagas sådant det föreligger, så anser jag, i olikhet med vice talmannen, det vara en ofantligt stor fördel för Sveriges jordbrukare. Förslaget skulle ej, såsom han säger, endast åstad-

komma stora kostnader, utan det skulle på många orter, ja öfverallt bereda lättnader åt jordbrukarne. Saken är, att det finnes icke endast åtskilliga stora egendomar, som nu äro alldeles fria från vägunderhållet, oaktadt väg nu hålles öfver hela deras egendom på mycket långa sträckor, medan hemmansegare i andra kommuner, som underhålla vägen, icke hafva nämnvärdt gagn af denna väg. Det finnes dessutom större bruk, brännerier, bergsbruksrörelse och en del andra beskattningsföremål, som nu derifrån äro befriade, men likaledes skulle komma att deltaga i väghållningskostnaderna, hvilket är fullkomligt riktigt, just därför att de begagna vägen allra mest. Jag har kännedom om ett dylikt förhållande, då jag sjelf är delegare i ett bränneri, som åstadkommer en så stor trafik å vägarne inom kommunen, att knappast någon i hela kommunen har mera nytta af vägen, men hädanefter åtminstone skulle till dess underhåll få bidraga något. Jag anser, att bara för den skull förslaget har så stora fördelar i jembörelse med den lilla eftergift, som man skulle göra åt löntagare, att man ej bör kasta bort det för den skull. Jag får fästa uppmärksamheten derpå, att enligt reservanternas förslag skulle endast sådana löntagare, hvilkas lön går under 2,000 kr., befrias från vägunderhållet, men om vi tänka på landsbygden, vore det väl i allmänhet endast prester och några få andra tjänstemän, som enligt utskottets förslag skulle hafva fördel. Men kan man icke tro, att om utskottets förslag antages, och de stora bruksegare, som nu äro så talrikt representerade i Första Kammaren, kunna förmås gå in på ett sådant förslag, och de på det sättet sjelfva komma att deltaga i väghållningsskyldigheten i ganska väsentlig grad, de icke i sin ordning snart skola vara med om att ändra den orättvisa, som nu begås. Jag tror, att den uppfattningen snart skall göra sig gällande, att man begått en orättvisa, då man icke gått in på reservanternas förslag, men det är en sak, som säkerligen snart kommer att rättas, då just de, som nu få inträda som betalningsskyldige, snart nog skola finna sig hågade att äfven ålägga andra, som äro orättvisligen befriade, att deltaga. Således, oaktadt jag gillar reservanternas förslag, är det uteslutande den åsigten, som gör sig gällande för mig, då jag bifaller förslaget oförändradt, att jag icke anser det möjligt att förmå Första Kammaren gå längre än utskottet, och att de fel, som vidlåda förslaget, snart skola rättas. Om förslaget antages, hafva vi kommit in på en rätt väg.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Truedsson, O. B. Olsson, Dahn, Olsson* i Kyrkebol, *Nilsson* i Skärhus, *Persson* i Vadensjö, *Andersson* i Lyckorna och *Ahlgren*.

Herr Bexell: Då jag anser reservanternas, herr Johan Andersons m. fl., förslag rättvist och billigt, så yrkar jag bifall till detsamma i föreliggande moment.

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: Det är visserligen bra att höra, att sympatierna i allmänhet äro för reservanternas förslag, men herrarne må betänka, att det icke är nog, om man *tycker* det är rätt. Jag för min del tycker det vara riktigare, om, när man anser en sak vara riktig, men också *håller derpå*. Jag nämnde nyss, att det måste anses orätt, att en person som sitter med 10,000 kronor lön skall vara befriad från att underhålla väg, men en person, som genom slit och arbete förtjänar 1,000 kr. om året, han skall deltaga i underhållet. Jag må säga, att jag knappast väntat att min vän och kamrat på skånebanken skulle vara så villig att taga utskottets förslag. Då han väckte sin motion, hade han icke gjort den minsta inskränkning till förmån för löntagarne, och i särskilda utskottet år 1889 gick han också längre än hvad reservanterna gjort. Han nämnde visserligen, att han för egen del skulle få större kostnader för vägunderhållet än hvad han för närvarande har. Det tror jag nog han får, men då han sjelf bragt saken på tal, tager jag mig friheten erinra om, att i Bara härad, som han tillhör, var år 1877 23 procent af taxeringsvärdet påfördt andra beskattningsföremål än dem som nu deltaga i vägunderhållet, och denna procent har sedan dess betydligt stigit till följd af nya sockerbruk samt öfriga industriens tillväxt. Således skall man icke förundra sig öfver, att en person, som representerar ett sådant härad, är mycket angelägen att drifva igenom ett förslag, nästan hvilket som helst. För min del tänker jag — jag kan icke hjälpa det — att om detta förslag kommer till stånd, skall det på många ställen icke medföra så lysande resultat som det nu talas om. Man kan nog tänka sig många väghållningsdistrikt, som icke hafva någon väsentlig inkomst att vänta från andra beskattningsföremål, och fastän det blir känbarare och de hafva föga gagn deraf, skola de dock vara skyldiga att underkasta sig hela detta vägbestyr och inrätta denna uppskattningsnämnd och hålla räkenskaperna i ordning för hvartenda år. Tro herrarne att detta är att få för intet. Det bestyret blir nog icke så billigt. Jag ber fortfarande att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Petterson i Österhaninge: Den föreliggande lagen vill ju åstadkomma en rättvis fördelning af väghållningsbesväret på landet dels genom att likställa all jordbruksfastighet med afseende på naturaunderhållet och dels genom att bestämma vissa bidrag till en vägkassa från öfriga beskattningsföremål. Utgår man från den principen, att de som i någon nämnvärdare mån begagna sig af vägar också böra bidraga till desamma underhåll, och är den principen erkänd rättvis, borde också det få anses rättvist, att de, som icke på något sätt begagna sig af vägar, böra blifva befriade från att underhålla dem, åtminstone så länge staten icke åtager sig dessa kostnader eller vill erkänna

vägarnes underhållande vara ett statsändamål. Det åligger och skulle efter denna lag fortfarande komma att åligga vissa jordbruksfastigheter en sådan underhållsskyldighet, utan att dessa fastigheters innehafvare kunna begagna sig af dessa vägar, som de få underhålla uteslutande för andras nytta. Jag syftar härvid på vissa skärgårdshemman, som äro belägna på sådana öar, som icke medelst färja eller bro stå i förbindelse med fastlandet. Jag räknar tre sådana större öar inom min valkrets. De äro belägna två, tre, fyra mil ute i hafvet. Sjön är deras landsväg och, den är visserligen den bredaste, men icke alltid den jemnaste och lugnaste att befara. De kunna icke sjelfva, äfven om de aldrig så gerna vilja, in natura underhålla sina vägstycken, utan få lemna kontanta bidrag till dem, som fullgöra deras skyldighet. De lemna visserligen penningar, som äro tagna ur sjön, men icke förvärfvade utan hårdt arbete och många misslyckade försök. Dessa skärgårdskommuner, i allmänhet fattiga, bestå af några hundra invånare. Dessa tre öar, som bilda hvar sin särskilda kommun, hafva tillsammans icke tusen invånare, men hafva dock öfver en mils landsväg att underhålla, och jag får säga, att hvarje gång jag far fram öfver de vägar, som underhållas af dessa fattiga öbor, skär det mig i hjertat vid tanken på hvad de få uppoffra. Deras utskylder för kommunala ändamål äro dessutom stora, en à två kronor per fyrk. Vill man därför skipa rättvisa, synes det mig, att man bör taga hänsyn till dessa kommuner. Det har vädjats här till kammarens goda hjerta, och äfven jag ber få göra det till förmån för denna hårdt släpande skärgårdsbefolkning. Så länge jag står ensam, har jag emellertid icke något yrkande att göra, utan ber blott att få antecknad till protokollet, hvad jag här sagt.

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)*

Herr *Olsson* i Mårdäng instämde häruti.

Herr *Nordin*: I sammanhang med hvad jag för en stund sedan yttrade, ber jag få framställa följande yrkande. Jag godkänner paragraf 6 med de af reservanterna föreslagna ändringar, men önskar att mom. c) förändras så, att det der kommer att heta 1,200 kr. i stället för 800.

Herr *Göransson*: Om man vill rätta och utjemna en orättvis skattebörd, tror jag, att man i första rummet bör tillse att man icke pålägger en ny skattebörd, som är ännu mer orättvis än den man vill afskaffa. Ett sådant förhållande förefaller mig skulle komma att inträffa, om mom. c) oförändradt bifölles. Jag kan för min del icke vara med om att ålägga den, som har en fastighet taxerad endast till 800 kronor, att deltaga i vägunderhållet. Jag vet särskildt från den ort, jag tillhör, att det är många arbetare, som ha gårdar, taxerade till 800 kronor. Jag tycker att

Om orömandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

det skulle vara högst orättvist, om dessa skulle kännas skyldiga att deltaga i vägunderhållet, då deremot en löntagare med t. ex. 10,000 kronors inkomst skulle vara helt och hållet befriad. Det kan jag icke finna vara rättvist. Dessutom, om det nu är en arbetare eller handverkare, som kan förtjena t. ex. 1,000 kronor per år, så skulle äfven han få lof att deltaga i vägunderhållet, men om det är en person, som har 1,000 kronor i fast lön eller i inkomst af tjenstebefattning, så skulle han gå fri. Det kan jag icke heller finna vara konsekvent. Jag tror, att reservanternas förslag härutinnan är ganska billigt, då enligt detta förslag det skulle åligga äfven löntagare att deltaga i vägunderhållet, så snart deras inkomst uppginge till 2,000 kronor. Beträffande annan fastighet anser jag för min del, att den lägsta siffra, man der bör sätta, bör åtminstone vara 1,000 kronor, hvarför jag äfven tar mig friheten anhålla, att siffran »*minst 800 kronor*» i mom. c) ändras till »*minst 1,000 kronor*».

För öfrigt yrkar jag bifall till reservanternas förslag i punkt 3:o), nemligen att löntagare och de som ha inkomst måtte kännas skyldige att deltaga i vägunderhållet, der inkomsten uppgår till 2,000 kronor.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Min vän och granne här på skånebänken förebrådde mig, att jag i min motion gått längre än hvad jag nu på grund af utskottets förslag yrkat, och förundrade sig derför, att jag icke ville vara med om reservationen. Jag ber då att få hänvisa till hvad jag sade, då jag förra gången hade ordet, nemligen att jag grundat min motion på det beslut, som fattades af Andra Kammaren vid 1889 års riksdag. Annars hade jag möjligen icke gått så långt, ty jag visste ju allt för väl, huru Första Kammaren komme att ställa sig till frågan. Vidare sade han, att det icke borde förvåna någon, att jag ginge med på hvilket förslag som helst, ty inom min valkrets funnes det många stora industriella inrättningar, af hvilka man skulle få stort gagn vid vägunderhållet. Jag medger, att detta är mycket riktigt: det fins inom min valkrets mycket stora industriella anläggningar, som kanske komma att bidraga till detta besvär med ett icke ringa belopp. Men icke är detta något skäl, hvarför jag gjort detta yrkande. Hvad afsåg väl Riksdagen, då den under den 14 maj 1876 aflät till Kongl. Maj:t en skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes »uppdraga åt en komité att utreda, ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet må kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sägar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor, samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra.» Man afsåg då naturligtvis att få in dessa fabriker och

industriella anläggningar bland de väghållningsskyldige beskattningsföremålen just därför att de trafikera vägarne ganska mycket, såsom ju ock är erkändt af dem, som yrkat bifall till reservanternas förslag. Hvaraf kommer det sig då, att man inom min valkrets, såsom den ärade talaren behagade yttra, skulle få ett så stort bidrag af dessa anläggningar? Jo, naturligtvis deraf, att de slita upp våra vägar. Jag kan icke föreställa mig, att någon representant här i kammaren, han må vara från hvilken valkrets som helst, skall komma fram och säga: »Det är en orättvisa, att inom den och den orten man har så stora bidrag till väghunderhållet från fabrikena, medan vi deremot inom min ort icke ha några fabriker och följaktligen icke heller något bidrag från sådana?» Ty, mine herrar, i en sådan ort der ingen dylik rörelse tillkommit, som sliter vägarne, der kan ju icke heller finnas någonting annat än jorden att beskatta i afseende på väghållningen, och der måste naturligtvis den fortfarande ensam draga bördan. Helt annat är förhållandet, der fabriksrörelse uppstår, som sliter vägarne mångdubbelt mer än jordbruket. Jag vill som exempel i detta hänseende omtala, hurusom vissa vägar i min hemort, som förr kunnat lagas med $\frac{1}{2}$ tunna slagen sten per famn, numera — jag skulle kunna skaffa bevis derpå — efter anläggningen af en sockerfabrik, som begagnar denna väg, erfordrar i lagning 6 à 7 tunnor slagen sten per famn. Är det då så underligt, att fabrikena skulle få bidraga till väghållningen med ett något större belopp?

Jag tror sålunda, att alla skäl tala för ett sådant yrkande, oafsedt om man är bosatt i en valkrets, der det fins stora industriella anläggningar, eller i en sådan som herr Hans Anderssons, der detta icke är fallet.

Jag yrkar fortfarande bifall till herr Olof Jonssons förslag.

Herr Wester: Jag kan icke underlåta att uttrycka min tacksamhet till de herrar inom kammaren, som understödt lagutskottets betänkande, och jag gör det så mycket hellre som jag är fullt öfvertygad derom, att de sett saken från den rigtige synpunkten, nemligen att, då det är fråga om en sådan lagförändring som denna, man icke bör kräfvat ut hvad man anser vara högsta rätt, utan taga behörig hänsyn till hvad billighet fordrar och möjligt är. Det är samma åsigt, som jag i början af öfverläggningen uttryckte.

Jag har begärt ordet för att bemöta några yttranden, som här blifvit fälda.

En talare på malmöbanken har sagt, att då i punkten d) stadgades, att inkomst till belopp af 1,000 kronor skulle deltaga i väghållning, det vore inkonseqvent att, när fråga blef om löntagare som hade 2,000 kronors inkomst, man icke ville ålägga dem en dylik skatt, ehuru de otvifvelaktigt slita vägarne mer än

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

de andra. Ja visserligen, men just därför att de slita vägarne mera, kunna de ha rätt att bli befriade. Ty ingen må tro, att de slita vägarne för sitt nöje eller sin enskilda fördel, utan det sker i och för den nytta och det gagn, som de göra staten. Detta kan icke bestridas. Och det är icke riktigt, såsom vice talmannen sade, att de ha betaldt för dessa förrättningar, icke ens de flesta af dem. Pastorena hafva icke någon betalning för sina tjänstesor. Icke heller landsstatstjenstemännen, kronofogdar och länsmän för sina uppbörds- mantalsskrifnings- taxerings- och polisresor. Det är endast vid utmätningar och vissa af kronofogdarne hållna syner som ersättning för resan utgår. I regel ha de som sagdt ingenting betaldt för sina resor, och det vore väl då obilligt, om de, utom skjutspenningar, äfven skulle få betala vägs katt.

Herr Pettersson i Österhaninge har framhållit, att det fins en annan kategori af landets invånare, nemligen de som bo på öarne i skärgården, som böra vara befriade från denna skatt. Ja, det kan visserligen vara sant, men *de* äro icke de enda. Det fins många, många flera, som kunna ha skäl, större eller mindre, att bli befriade. Men vill man genomföra reformer, så är det omöjligt att tillfredsställa allas önsknningar. Man måste taga dem med, om man vill det hela. Deremot öppnar denna lag en möjlighet för dessa skärgårdsbor att undvika svårigheten med vägunderhållet in natura, ty 12 § innehåller, att de, som ha detta besvär sig ålagdt, d. v. s. innehafvare af i mantal satt jord och annan jordbruksfastighet, kunna, der de äro aflägsse boende eller eljest hafva särskilda svårigheter att fullgöra underhållet in natura, blifva derifrån befriade mot det att de erlægga den kostnad, hvartill naturabesväret uppskattas, till vägstyrelsen, som sedan ombesörjer underhållet. Detta stadgande är föreslaget just med afscende på öar och sådana ställen, derifrån man icke kan komma med dragare till de respektive vägstyckena.

Herr Nordin har föreslagit, att punkten c) — som nu innehåller, att annan fastighet, hvars taxeringsvärde uppgår till minst 800 kronor, skall deltaga i vägunderhållet — skulle ändras derhän, att dylik fastighet skulle befrias, så vida ej taxeringsvärdet uppginge till 1,200 kronor. Jag vill då erinra kammaren, att Kongl. Maj:ts förslag vid 1889 års riksdag, hvilket var grundadt på komiterades förslag, innehöll att sådan fastighet, som hade 600 kronors taxeringsvärde, skulle deltaga i detta besvär. Det var sålunda 200 kronor mindre än hvad nu är föreslaget. Men då yrkades i Andra Kammaren, att beloppet skulle sättas till 800 kronor, hvilket ock blef kammarens beslut. På denna grund har herr Jöns Bengtsson i sitt förslag upptagit 800 kronor, och utskottet har godkänt detta. Men om kammaren vill höja siffran till 1,200 och således befria många fattiga eller mindre bemedlade från denna skatt, så har jag för min del icke någonting deremot, och, jag är öfvertygad derom, icke heller lagutskottet.

Herr Kihlberg: Det må väl icke förundra någon, att det utgör ett önskningsmål för alla landtmän att få den föreliggande frågan en gång löst. Det har ju arbetats så länge på att vi skulle få ett förslag att lätta jordbrukets börda i detta hänseende och få denna skatt fördelad på flere, som ha nytta af vägarne. Vi ha hållit på dermed i årtionden, och alla förslag ha blifvit nedsablade på den grund, att de icke ansetts innebära full rättvisa och billighet. Det är ju gifvet, att när nu fråga är om att flere, som icke förut haft denna börda, skola deri deltaga, de vilja afvisa densamma såvidt möjligt, och då får man höra skäl sådana som att det föreliggande förslaget icke är fullt rättvist. Men då vill jag fråga: är det icke mera rättvist att få flere deltagande i den ifrågavarande skyldigheten än att jordbrukarne ensamme fortfarande, kanske i årtionden, ännu skola fullgöra densamma, när det ändock måste allmänt erkännas, att det är en stor del af landets öfriga befolkning, som ha nytta af vägarne? Jag erkänner väl, att om vissa punkter i det föreliggande förslaget kan sägas: det och det är icke rätt. Men när har man väl någonsin stiftat en skattelag, mot hvilken en sådan anmärkning icke kunnat göras? Och säkert är, att om utskottets förslag antages, så blir fördelningen af väghållningsbesväret bra mycket mera rättvis än förut.

Landtmännen måste därför, för att kunna vinna något, icke sätta sina anspråk så högt, att de nu begära *full* rättvisa. Det är alltid så, när fråga är om skatteregleringar på jordbrukets område, att full rättvisa icke kan vinnas på en gång, utan man måste nöja sig med det, som man kan få, och därför hellre taga något, än intet. Ur denna synpunkt, och då jag vet, att frågan mött ett ganska starkt motstånd inom Första Kammaren, vill jag för min del uttala den önskan att Andra Kammaren ville så enhälligt som möjligt förena sig om utskottets så moderata förslag för att åtminstone kunna vinna *något* för jordbrukarne, och på dessa skäl yrkar jag bifall till utskottets förslag. Här har visserligen blifvit sagdt, att många stora löntagare blifvit fritagna från denna skyldighet, men jag vill med anledning häraf påpeka, att i förslaget § 60 föreslås ett statsanslag till vägunderhållet, och dessa få ju dertill lemna sitt bidrag, så att denna obillighet derigenom åtminstone till någon liten del utjemnas.

Med herr Kihlberg förenade sig herrar *Mallmin, Eliasson* och *Olsson* i Frösvi.

Herr Björkman: Under alla de år jag deltagit i samt läst om och tänkt öfver denna fråga, har min enskilda öfvertygelse varit, att det vore bäst, om staten öfvertog hela detta vägunderhållningsbesväret, och att hvar och en sedan betalade sin andel dertill efter taxeringsvärde för fastighet eller för inkomst af

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts)

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.*
(Forts.)

kapital eller arbete, enligt den modifikation, som man i detta fall här kunde anse vara lämplig. Men jag vet också fullkomligt väl, mine herrar, att denna åsigt icke delas af många. Jag har likväl blifvit nästan mera styrkt deri, att denna väg är den enda rätta att beträda, sedan jag hört, att redan från början af denna debatt hvar och en talare haft sitt förslag att framställa. Den ene har många fabriker i sin valkrets och söker för den skull få en rättelse i förslaget, den andre en del mindre fastighetslotter, för hvilkas skull han önskar en ändring, och den tredje slutligen många kapitalister och tjänstemän, hvarför han för dem söker få en modifikation af förslaget. Jag undrar verkligen, hvarthän man skall kunna komma med så många förslag? Det har uttalats, att man för Första Kammarens skull borde nöja sig med att antaga utskottets beslut, men i trots deraf att så många instämt i herr Jöns Bengtssons förslag, vågar jag likväl instämma i reservanternas. Jag tror nemligen, att deras förslag går ännu närmare önskningsmålet, än utskottets förslag. — Jag ber alltså få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Det är alldeles gifvet, att man i en fråga sådan som den föreliggande skall hafva att motse åtskilliga reservationer beträffande utskottets utlåtande, äfvensom en mängd olika åsikter vid sjelfva diskussionen af förslaget.

Hvad nu först beträffar den vid betänkandet fogade reservationen, skall jag för min del gifva denna det bästa erkännande, och tillägger, att jag anser att den går i en rättvis riktning. Om således hela lagförslaget redan vore antaget, och här sedan föreläge en motion i den riktning, reservanterna nu föreslagit, skulle jag icke tveka ett enda ögonblick att rösta för en sådan motion. Men då man nu står i valet och qvalet mellan att rösta för reservanternas förslag eller utskottets och dertill besinnar, att man har en medkammare, som man har anledning att misstänka icke kommer att gå in på det förslag, utskottet framlagt, och ännu mycket mindre på det andra förslaget, reservanternas, så synes mig som om klokheten bjuder att nu icke skilja oss från utskottets förslag, utan att i stället understödja detsamma. Dessutom kan man ju resonera som så, beträffande våra herrar tjänstemän, att det betyder nästan detsamma, om de betala någon del eller intet till vägunderhållet. Ty med den kännedom, jag har om dem, förefaller det mig som om, när debet och kredit icke gå i hop för dem, så komma de in till Riksdagen med en begäran om löneförhöjning.

En annan talare här till höger om mig ville hafva en ändring i punkten c) af betänkandet rörande beloppet 800 kronor, hvilket han ville hafva höjdt till 1,000 kronor, på den grund att det vore många arbetare, som ha fastigheter, taxerade till 800 kronor. Ja, det kan också finnas många arbetare, som hafva fastigheter,

taxerade till 1,000 eller 1,200 kronor. Om man antager, att en arbetare har så mycket penningar, så att han kan köpa sig en fastighet till 800 kronors värde, och han betalar detta belopp kontant, samt en annan, som har lika mycket penningar, köper en fastighet till 1,600 kronors värde, så synes det mig lika rätt, att den, som har sin fastighet fullt betald, skall bidra till vägunderhållet lika väl som den, som är skyldig för sin fastighet. Jag tror därför, att man här icke bör söka i detalj utröna, hvar rättvisan och billigheten ligga om man någonsin vill komma till något resultat, utan att man hellre bör söka att få förslaget så fort som möjligt igenom, hvarefter man sedan mycket väl kan komma in till Riksdagen med förslag, som gå ut på att rätta de missbilligheter, som möjligtvis kunna hafva insmugit sig i sjelfva hufvudförslaget. Jag ber att få påminna om, att med dessa jordbrukare är det nu ungefär som med gumman, som skulle processa och dervid sade: »jag begär visst icke full rättvisa, utan är tacksam om jag blott kunde få någon liten hjälp!»

Då jag för min del skulle anse det ganska beklagansvärdt om Andra Kammaren nu afsloge utskottets förslag, och man sedan måste gå och vänta i många år för att få fram ett så pass moderat förslag som detta, så skall jag nu be att få yrka bifall till den föreliggande paragrafen i utskottets förslag.

Herr Ljungman: Med hänsyn till hvad som här yttrats af en talare derom, att de till åtskilliga vägdistrikt hörande öar skulle vara orättvist betungade i fråga om detta besvär, så vill jag erkänna, att jag tror att detta förslags antagande skulle erbjuda ett uppslag till denna olägenhets afhjelpande. Förhållandet är nemligen, att dessa aflägsset belägna öar skulle kunna begagna sig af förslagets bestämmelser i 82 § och således bilda egna vägdistrikt. Nu möta nemligen stora svårigheter i detta fall, på grund deraf att de vägunderhållningsskyldige vanligtvis bestrida detta. Men då dessa nu få bidrag till vägunderhållet från andra skatteföremål, finnas knappast några goda skäl för dem att motsätta sig en sådan skilsmessa, och än mindre för vederbörande myndigheter att icke gå dessa afsides liggande öars befolkning härutinnan till mötes.

Hvad åter skärgårdsbefolkningen angår, så vore det mycket önskvärdt, om minimivärdena för »annan fastighet» höjdes från 800 till 1,000 kronor, ty fiskeribefolkningen der har sin hufvudsakligaste egendom placerad i hus och fiskeredskap samt begagnar sig heller icke i regeln af landsvägarne. På grund häraf hemställer jag om bifall till förslaget, att i punkten c) det taxeringsvärde, som lägges till grund för skyldighet att deltaga i besväret i fråga, måtte för »annan fastighet» höjas från 800 till 1,000 kronor.

Om ordnandet af vägunderhållningsbesväret på landet.
(Forts.)

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)*

Herr Folke Andersson: Då jag antecknat mig såsom reservant mot det slut, hvartill utskottet beträffande denna paragraf kommit, torde det tillåtas mig att med några ord få redogöra för skälen härtill.

Det gläder mig höra att kammaren erkänner, att vår reservation i denna punkt är grundad på rättvisa och billighet, men då anser jag kammaren bort bifalla densamma.

Hvad nu först beträffar tjänstemännen, så torde väl ingen kunna förneka rättvisan derutinnan, att en tjänsteman med öfver 2,000 kronors årlig inkomst äfven något deltagar i vägunderhållningsbesvärets utgörande. Man har visserligen här sagt, att vägarne begagnas olika mycket af olika personer, och det kan nog i visst fall vara en sanning, men man måste äfven erkänna, att hvar och en har antingen direkt eller indirekt nytta af våra vägar, hvarför jag för min del icke kan inse något skäl dertill, att tjänstemännen skulle vara befriade från deltagande i detta besvär, helst som härför satts som ett vilkor, att de skola hafva en årlig inkomst, öfverstigande 2,000 kronor.

Hvad sedan angår mom. c) och att de deri upptagna fastighetsvärdena skulle höjas från 800 till 1,000 kronor, var det äfven fråga härom inom utskottet. Men det upplystes dervid, att det fans många hemman, som voro delade i små lotter, och hvilkas taxeringsvärde icke utgjorde mer än 800 kr.; dessa skulle vara skyldiga att deltaga med en vägfyrk per 100 kr., medan ett annat med lika taxeringsvärde skulle vara befriadt derifrån. Till följd häraf synes mig, att ett taxeringsvärde af 800 kronor torde vara ett temligen väl afpassadt belopp för detta fall.

Slutligen i fråga om skärgårdsbefolkningen, så representerar äfven jag sådana öbor. Det finnes nemligen inom min valkrets en ö i Hjelmaren, hvilken är bebyggd och har sex mantal jord. Öboerna der ansågo, att det vore orättvist, att de skulle deltaga lika i vägunderhållet med dem, som bo på fastlandet, hvarför jag inom utskottet uttryckte en önskan om nedsättning till hälften för dem. Men då upplystes, att det i sådant fall äfven fans fjellsocknar och skogstrakter, som lika väl kunde hafva skäl att blifva befriade från besväret eller åtminstone att icke deltaga efter hela taxeringsvärdet å fastigheten. I sådant fall måste man därför gifva dem ersättning eller också afdrag. På grund häraf måste jag afstå från mitt förslag, ty ett sådant förfaringsätt skulle leda till alltför många svårigheter. Jag tror med anledning häraf, att man knappast kan göra någon ändring härutinnan i förslaget, huru gerna jag än skulle vilja vara med om en sådan. — Jag önskar förslaget genomförande lika gerna, som någon annan, men tycker äfven, att reservanternas förslag är bygd på billighet och rättvisa, och skall därför åtminstone för närvarande icke yrka annat än bifall till reservationen.

Herr Ollas A. Ericsson: Jag skall be att få tillkännagifva, att jag icke kan vara med om att lösa vägfrågan på ett sådant sätt, som utskottet i föreliggande betänkande föreslagit. Skälen därför har jag redan förut i denna kammare såväl i mina motioner som i mina yttranden i denna fråga vid föregående riksdagar uttalat. Och jag får bekänna, att jag i det föreliggande betänkandet icke funnit något skäl, som kommit mig att frånga hvad jag i detta fall förut uttalat.

Men då mina åsikter icke vunnit nödigt understöd, så vill jag endast nämna, att om jag nu tvingas att välja mellan utskottets och reservanternas förslag, så ställer jag mig obetingadt på reservanternas sida.

Herr Arhusiander: För min del finner jag bestämmelsen i mom. c) om 800 kr. taxeringsvärde för annan fastighets skyldighet att deltaga uti ifrågavarande besvär icke tillfredsställande. Jag har mig bekant, att på landsbygden finnas många personer, som uppfört bostäder, särskildt kring sågverk, bruk och industriella anläggningar, och der sålunda skaffat sig ett hem för sig och de sina. De hafva icke annat än genom långvarigt och tråget arbete och försakelser kunnat åstadkomma detta, och jag anser, att det vore ganska hårdt och orättvist, om dessa personer skulle drabbas af nya utgifter till följd af en förändring i väghållnings-skyldigheten på landet, i synnerhet som man kan antaga, att dessa personer icke begagna sig så mycket af och slita landsvägarne. Jag anser därför, att denna siffra lämpligen skulle kunna sättas till 1,200 kronor, men, herr talman, jag vill icke göra något yrkande derpå, då jag icke har förhoppning, att ett sådant yrkande skall vinna stöd här i kammaren, der de fleste synas önska, att utskottets förslag skall gå igenom, men jag har velat uttala mina åsikter i det syfte jag nu gjort.

Herr J. W. Lindh: Under förhoppning, att vi icke skola komma under ytterligare betryck, åstadkommas landsvägar det ena året efter det andra. Nu hafva vi detta förslag, och jag antager, att det kommer att gå igenom. Under förhoppning, att frågan skall lösas, måste jag yrka bifall till denna § sådan den här föreligger. Det vore sorgligt, om frågan nu skulle falla. Jag påminner mig ett yttrande här i kammaren, då vi höllo på med den franska handelstraktaten; då sade en medlem af denna kammare: »då den rike och den fattige göra ett kontrakt, är det den fattige, som får sitta emellan», så äfven här.

Emellertid, om vi nu skulle undanskjuta förslaget, blefve det ännu svårare, och jag yrkar därför bifall till utskottets betänkande.

Herr Persson i Mörarp: Så vidt jag kunnat följa diskussionen, har af trenne talare framställts förslag om förändring i

*Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)*

Om ordnandet
af väghållnings-
besväret på
landet.
(Forts.)

litt. c) af denna §, gående derpå ut, att den i § föreslagna summan af 800 kronor skulle höjas till 1,200 kronor, och detta på grund af billighetsskäl, med hänsyn till det förhållandet att det kan finnas personer i en mindre bergad ställning, hvilka ega och besitta dylika fastigheter, som här äro i fråga. Jag vill visst icke förneka, att icke så i allmänhet är förhållandet. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det finnes åtskilliga fastigheter i vårt land, som äro *åsatta mantal*, hvilka fastigheters taxeringsvärde och verkliga värde icke gå öfver 800 kronor. Om billigheten i förra fallet fordrar att dessa små fastigheter skola befrias, så synes mig billigheten äfven fordra att dessa senare fastigheter, som äro *åsatta mantal*, skola blifva befriade. Men detta hafva de hittills aldrig varit. Under de senare åren har man i de författningar, som tillkommit till följd af Riksdagens beslut i fråga om att öfverföra de onera, som förut hvilat ensamt på den i mantal satta jorden, till fastighet i allmänhet, alltid satt jordbruksfastighet i samma beskattningsförhållande, oberoende af huruvida den varit i mantal satt eller icke. Jag tror således icke, att detta skäl förtjenar det afseende, som man velat göra gällande, oaktadt jag medger, att i allmänhet är det nog så, att de flesta fastigheter med så små taxeringsvärden icke äro *åsatta mantal*. Men jag har dock velat påminna om, att det finnes en del af de i mantal satta fastigheterna, som icke ega högre värde än 800 kronor.

Med afseende på sjelfva förslaget är jag af den meningen, att reservanternas förslag borde antagas. Men af de skäl, som redan af åtskilliga talare framhållits, särskildt i början af diskussionen af herr Olof Jonsson, böjer jag mig för den kompromiss, som i detta hänseende i allmänhet synes hafva gjort sig gällande inom lagutskottet i denna fråga, och vill icke äfventyra att förslaget denna gång skall falla genom att vi rösta för reservanternas hemställan, om lagförslaget eljest kan hafva utsigt att vinna Första Kammarens bifall.

Jag ber således att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Holmgren, Månsson, Åkesson* och *Carlsson* i Mörtlösa instämde i detta yttrande.

Herr Folke Andersson: Herr talman! Jag ber blott få tillägga, att i det förslag angående väghållningsbesvärets ordnande, som Kongl. Maj:t förelade 1889, års Riksdag, hade taxeringsvärdet för fastighet, som skulle deltaga i väghållnings-skyldigheten, föreslagits till 600 kronor i stället för 800 kronor, såsom utskottet nu föreslagit. Och hvad det beträffar att tjänstemän skulle deltaga i besväret med sina löner, så beslöts detta i fjol af kammaren sjelf. Detta är orsaken, hvarför vi i vår reservation föreslagit ett tillägg till mom. d) af dylikt innehåll, och

det torde ursäktas oss, då kammaren sjelf förut uttalat sig derför.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.
(Forts.)

Herr Anderson i Tenhult: Här har gjorts yrkande att siffran 800 kronor i mom. c) skulle höjas till 1,000 kronor och en annan yrkat dess höjande till 1,200 kronor. Men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att den, som eger en jordbruksfastighet, vare sig den är i mantal satt eller icke, skulle, om den är taxerad till 800 kronor, enligt denna § deltaga i vägbyggnadsskyldigheten för 8 vägfyrk. Men den, som eger sådan »annan fastighet», som omförmäles under litt. c), han skulle enligt 17 § endast i det fall vara pliktig att deltaga, om taxeringsvärdet är lika stort, eller 800 kronor, för 2 vägfyrkar. Jag hemställer derför, om det kan vara skäl att höja siffran?

Herr Olsson i Sörnäs: Då jag anser, att denna § utgör sjelfva hörnstenen i hela förslaget, har jag, med anledning af de yrkanden, som gjorts om bifall till reservationen, begärt ordet för att få till protokollet antecknad, att jag för min del icke skulle hafva något deremot, om det nemligen vore någon möjlighet att få den igenom. Men då jag tager i betraktande det motstånd, som Första Kammaren redan förut, då frågan varit å bane, gjort mot förslaget, anser jag det nu klokast att böja sig och antaga § sådan den föreligger; så mycket mera som jag tror den vara ett steg i den rätta riktningen. Jag yrkar sålunda bifall till § oförändrad.

Häruti instämde Herr *Hansson* i Solberga.

Herr Fjällbäck: Jag har begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten på, att i utskottets förslag till lydelse af 3 § förekommer en orimlighet, som jag tycker är nästan för stor, för att man oanmärkt skulle kunna låta den passera, och med dess bibehållande ingå en kompromiss med Första Kammaren. Här stadgas i mom. d) punkten 3:o), att sådana tjänstemän, som hafva inkomster af alimän eller enskild tjänst, skola vara uppdantagna. Detta kan emellertid leda till uppenbara orimligheter. Jag vet t. ex. ett specielt fall från en kommun här i Stockholms närhet, der en person af *enskild* tjänst har en inkomst af 30,000 kronor. Han skulle sålunda enligt utskottets förslag blifva fri från att deltaga i detta besvär. Men i samma kommun bor en del små handverkare, och dessa skulle enligt samma förslag vara skyldiga att deltaga!

Jag har velat nämna detta för att visa, hvilka orimligheter man kan komma till genom kompromisser i tid och otid.

Slutligen ber jag få tillägga, att det är ganska lätt för den, som i en kommun drifver en rörelse, att undkomma denna skyldighet genom att ombilda sin affär till ett aktiebolag och låta hela

Om ordnandet
af väghållnings-
väsendet på
landet.
(Forts.)

inkomsten upptagas såsom sin direktörsaflöning. Detta skulle då blifva inkomst af enskild tjänst, och han blefve befriad från deltagande i väghållningsbesväret!

Herr Petersson i Brystorp: Det kan icke förnekas, att det icke ligger en stor oegentlighet uti, att den som har en fastighet taxerad till 800 kr. skall vara skyldig att deltaga i detta besvär, men en tjänsteman, som, såsom vi nyss hört, har en inkomst af 30,000 kronor, skall befrias. Detta är icke rätt. Men om jag å andra sidan tänker på Första Kammaren, torde det blifva nödvändigt att sluta sig till utskottets förslag. Jag vill påpeka en annan orimlighet. Jernvägsbolag äro befriade för inkomst af jernvägen; men jernvägstjänstemän med 5 à 600 kronors lön, de skulle vara skyldiga att deltaga. Jag öfvergår till en annan punkt. Här stadgas att jernbruk, qvarnar och sågverk skulle deltaga efter sitt taxeringsvärde samt för den inkomst de deraf erhålla. Men sina förvaltare aflöna de med 5 à 6,000 kronor, och dessa skulle vara befriade.

Men som sagdt, då det är nästan antagligt, att Första Kam-maren icke går in på reservanternas förslag, fruktar jag att vi äro tvungna att antaga utskottets förslag, för hvilket jag kommer att rösta.

Öfverläggningen var slutad. Herr talmannen tillkännagaf till en början, att han ämnade framställa särskilda propositioner beträffande 1:o inledningen till paragrafen jemte mom. a) och b) 2:o) mom. c) och 3:o) mom. d).

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition godkändes inledningen samt mom. a) och b).

Sedan herr talmannen vidare till proposition upptagit de tre olika yrkanden, som förekommit rörande mom. c), blef detta moment af kammaren godkänt med den lydelse, som af utskottet föreslagits.

I fråga slutligen om mom. d) hade yrkats *dels* bifall till utskottets förslag och *dels* bifall till herr Folke Anderssons m. fl:s reservation. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann utskottets förslag hafva flertalets mening för sig. Votering blef likväl begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition.

Den, som godkänner mom. d) af 6 § i förevarande lagförslag med den af lagutskottet föreslagna lydelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt momentet med den ändrade lydelse, som af herr F. Andersson m. fl. föreslagits i deras vid denna § afgifna reservation.

Om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Omröstningen visade 158 ja mot 44 nej; varande sålunda utskottets förslag till lydelse för ifrågavarande moment af kammaren godkänt.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., till hvilken tid kammarens ledamöter genom utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,27 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.